

Жаҳолатга қарши маърифат

ЖАСОРАТ ТИМСОЛИ, ОЗОДЛИК РУҲИ

(бешинчи мақола)

Бўғзимни куйдираётган гаплардан бири Мадамминбекнинг Фарғона fronti қўшинлари қўмондони М.Сафоновга ёзган хатидаги "...Сиз халкнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқини эълон қилдингиз, шундай экан, нега сиз уларни бизга бермайсиз? Ёки биз фақат мусулмон бўлганлигимиз учунми?", деган жумлалари. Зулмга асосланган сиёсат нафақат эрк, озодликни, балки диний эътиқодни бўғишга ҳам қаратилгани учун бу оташин сўзлар билан "жангга" киришилган. Айнан шу омилга эътиборни қаратсак. Яъни миллий озодлик учун курашган аجدодларимиз дин ҳимоясини бошқа масалалардан кам қўймаган. Шунинг ўзи ҳам кураш моҳиятини яна бир бор англашимизга ёрдам беради. Ахир ислом дини бировга зулм қилиш, мулкига тажовуз қилиш, ноҳақ қонини тўкишдан қайтарган. Ҳалол ва ҳаромни фарқлашга ўргатган. Шўролар,

қизил аскарлар муқаддас динимиз орқали қон-қонимизга сингган турмуш тарзимизга, эътиқодга ҳужум қилгани учун қўлга қурол олинган. Буни далиллар ёрдамида кўриб чиқамиз.

Ўзбекистоннинг янги тарихи иккинчи китоби 95-бетда шундай ёзилган: "Миллий озодлик ҳаракатига раҳбарлик қилган ва унинг ғоявий мафкурачилари бўлган ислом уламолари орасида яссавийлик ва нақшбандийлик тариқатининг пирлари кўп бўлишган. Хорижлик тарихчи Мэри Броксапнинг ёзишича, Фарғонадаги энг каттиққўл қўрбоши Холхўжа Эшон яссавийлик тариқатининг вакили бўлган. Ислом Паҳлавон ва Мулла Дехқон қўрбошилар эса тасаввуф шайхлари эдилар". Хўш, нега дин масаласи бу муаммода ўртага чикди?

(Давоми 6-саҳифада)

ТИЗИМДА НОМАЪЛУМ ХАТОЛИК...

Бугунги кунда ахборот технологиялари бўйича эришилаётган ютуқлар, кўплаб имконият ва қулайликларнинг яратаётгани, одамларнинг оғирини енгил қилиб, бюрократиянинг олди олинишига хизмат қилаётгани барчамизга аён. Эътибор қаратадиган бўлсак деярли барча соҳаларнинг тараққий этиши ва самандорлигининг ошиши ҳам бевосита замонавий ахборот технологияларига боғлиқ бўлиб қолди.

Мактабгача таълим тизимидан тортиб олий ўқув юртларигача дейимизми, чекка туманлардаги тадбиркорлик марказларидан тортиб давлат бошқарувида оид йирик ташкилотлар дейимизми ҳамма-ҳаммасининг кундалик фаолиятида ИТ яъни ахборот технологиялари жуда муҳим ўринга эга бўлиб улгурди. Шу сабабли бу соҳага давлат миқёсида эътибор қаратилиб, ёшлар бу борадаги билимларни мукамал тарзда ўрганишлари, келгусида барча электрон хизматларни миридан-сиригача тушуна оладиган замонавий мутахассисга айланишлари учун ҳам

бир қатор самарали ишлар олиб борилмоқда.

Куни кеча Президент Шавкат Мирзиёев раислигида тармоқ ва соҳаларда ҳамда ҳудудларда рақамлаштириш жараёнларини жадаллаштириш масалалари юзасидан ўтказилган видеоселекторда ҳам сўнгги уч йилда ИТ соҳасига қаратилган жиддий эътибор натижасида маълум ўзгаришларга эришилгани таъкидланиб, ёшларни ИТга ўқитиш, уларга ишлаши учун шароит ва маҳсулоти учун бозор яратиш зарурлиги айтилгани ҳам фикримизнинг яққол исботи десак хато бўлмайди.

(Давоми 5-саҳифада)

Мушоҳада

ДОНАГА СОТИЛМАЙДИГАН КИЙИМЛАР

ёхуд УЛАРНИНГ КЎЗГА КЎРИНМАС ЭҒАЛАРИ

Мақоламиз сарлавҳасига кўзи тушган одамнинг ажабланганча "ие, кийимга ҳам қирон келибдими?" дейиши аниқ. Қиронку келганича йўқ. Аммо қизлар кийим-кечаклари танқисдан танқис. Бори эса... Келинг, яхшиси бу ҳақда фикр юритишдан аввал, бундан кўп йиллар муқаддам хотин-қизларимиз қандай кийинганларини бир эслайлиг-а!

Ҳа, яшанг, буви ва оналаримиз асосан чит, сатин ва шойидан тикилган либосларни кийишар, опаларимиз, сингил ва қизларимизнинг кўпчилиги бошида ироқи дўппи, эғнида атлас кўйлак ял-ял ёниб турарди. Ваҳоланки, бу ҳолатни миллий кадриятларимиз, урф-одат ва анъаналаримиз, маънавияту маданиятимиз шўролар томонидан камситилган, таҳқирланган, ҳатто тақиқланган бир замонда кўриш мумкин эди. Тўғри, у пайтларда дўконларимиз пештахталари ранг-баранг чит, сатин, шойи материалларига анча сероб бўлиб, уларнинг ичида бир неча хил атлас ҳам ўзини кўз-кўз қилиб турар, қизларни кўрганда "сизларга фақат мен ярашаман" дегандек, товланиб-товланиб боқарди. Аслида бу халқимизнинг иссиқни-иссиқ, совуқни-совуқ демай, туну-кун тиним билмай, ўлиб-тирилиб азоб билан етиштирган олти милён тонналик пахта-ю, пилласининг эвазига совет ҳукумати томонидан қўл учиди кўрсатилган чимдим "химмат" эди. Чунки, минглаб осмон ўпар "оқ-олтин" ва пилла хирмонларимизнинг ихтиёри Москвадаги казо-казоларнинг қўлида бўлиб, уларни хоҳлаган мамлакатига кўнгли тусаган нархда сотар, жарақ-жарақ пулига яйраб-яшнаб яшарди. Бизнинг эса пахтадан олинадиган ёғ, совун ва кийимбоп материаллар борлигига шукур қилишдан бошқа иложимиз йўқ эди.

Қарамликдан кутилиб, мустақил бўлганимиздан сўнг, ер ости ва устидаги барча бойликларимизнинг жоловини ўз қўлимизга олдик. Сўнг узок ўйлаб ўтирмай, халқимизнинг қаддини ҳам, кадрини ҳам букиб ташлаган пахта як-каҳоқимлиги сиёсатидан бутунлай воз кечиб, уни имкон даражасида етиштирадиган бўлдик. Қисқарган пахта майдонлари эса аҳолига томорқа сифатида бўлиб берилди. Бу иш изчил давом эттирилиб, милён-милён тонна пахта ҳажми йил сайин камайиб борди.

(Давоми 4-саҳифада)

2023 йил 2 март куни Олий Мажлис ҳузуридаги Нодавлат нотижорат ташкилотларини ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фонди маблағларини бошқариш бўйича Парламент комиссиясининг навбатдаги йиғилиши бўлиб ўтди.

ЭЗГУЛИККА ЙЎҒРИЛГАН ЛОЙИҲАЛАР

Таъкидланганидек, кейинги йилларда мамлакатимизда давлат ва жамият қурилишида нодавлат нотижорат ташкилотлари (ННТ)нинг роли ҳамда унинг ўрни кун сайин ошиб бормоқда. Фуқаролик жамияти институтлари давлатнинг ижтимоий шериги сифатида аҳоли кенг қатламларининг ижтимоий ва иқтисодий фаоллигини қўллаб-қувватлашга, ислохотлар самарадорлигини таъминлашга, демократик ўзгаришлар жараёнига янада кенг жалб қилиш муҳим аҳамиятга эга.

Айниқса, аҳолининг кенг қатламларининг моддий ва маънавий эҳтиёжларини қондириш ҳамда долзарб муаммоларни самарали бартараф этишда ННТ ва фуқаролик жамиятининг муносиби ўрни бор.

Йиғилишда 2023 йил Давлат ижтимоий буюртмаси шаклида давлат органларининг таълим сифатини ошириш, маданият, соғлиқни сақлаш, экология ва энергия ресурсларидан оқилона фойдаланиш, қурилиш, коммунал хўжалиги, камбағалликни қисқартириш ва бандлик каби

соҳалардаги жамоатчилик назоратини кучайтириш ҳамда таъсирчан ташаббусларни қўллаб-қувватлашга йўналтирилган буюртмаларини қўллаб-қувватлаш дастури Парламент комиссияси томонидан кўриб чиқилди.

Ижтимоий шериклик давлат органларининг нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари билан мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш дастурларини, шу жумладан тармоқ, ҳудудий дастурларни, шунингдек норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни ҳамда фуқароларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига дахлдор бўлган бошқа қарорларни ишлаб чиқиш ҳамда амалга ошириш борасидаги ҳамкорлигидир.

Қайд этилганидек, “Ижтимоий шериклик тўғрисида”ги Қонунга мувофиқ 2023 йилда давлат органлари тақдим этилган аҳолининг бандлигини таъминлаш, атроф-муҳитни, аҳолининг соғлигини муҳофаза қилиш ва соғлом турмуш тарзини қарор топтириш, фан, таълим, ахбо-

ротлаштириш, маданият ва спортни ривожлантириш, жамиятда коррупцияга нисбатан муросасиз муносабатни шакллантириш мавзуларида 62 та лойиҳа тақдим этилган.

Давлат ва бошқарув органлари томонидан тақдим этилган лойиҳалар масъул ходимлар томонидан тақдимот қилинди.

Йиғилишда Қурилиш ва уй-жой коммунал хўжалиги вазирлигининг Андижон вилояти Избоскан туманидаги “Ифтихор” МФЙ, Сурхондарё вилоятининг Денов туманидаги “Оқтом” МФЙ, Тошкент вилояти Ўртачирчиқ тумани “Роватак” МФЙ ичимлик суви билан таъминланганлик даражаси оғир бўлган 2 103 та хонадонда истиқомат қилувчи 12 689 нафар аҳолини ичимлик суви билан таъминлаш лойиҳаси тақдими Парламент комиссияси аъзолари томонидан муносиб баҳоланди.

Мактабгача ва мактаб таълими вазирлиги томонидан Республикадаги махсус ихтисослаштирилган мактабгача таълим муассасалари-

нинг тайёрлов гуруҳидаги ва мактаб-интернатларда таълим олаётган кўришида муаммоси бўлган тарбияланувчи ҳамда ўқувчиларни яшаш жойига яқин жойлашган умумтаълим мактабларида ташкил этилган инклюзив таълимга жалб этиш бўйича ижтимоий буюртмаси бугунги куннинг долзарб вазифаларидан эканлиги таъкидланди. Шунингдек, Адлия вазирлиги, Маданият ва туризм вазирлиги, Коррупцияга қарши курашиш агентлиги томонидан тақдим этилган давлат ижтимоий буюртмаларининг мақсади ва вазифалари долзарб эканлиги қайд этилди.

Парламент комиссияси аъзолари томонидан ҳар бир лойиҳа кўриб чиқилиб, давлат ижтимоий буюртмаларини беришнинг мақсадга мувофиқлиги ва уларнинг ҳажмлари кўрсатилган маблағларни ажратиши режалаштирилаётган фаолият йўналишлари кўриб чиқилди.

Кун тартибидеги масалалар Парламент комиссияси томонидан атрофлича кўриби чиқилиб, тегишли қарорлар қабул қилинди.

ЭКОЛОГИК МУАММОЛАРГА МАҚБУЛ ЕЧИМ КЕРАК

Мамлакатимизда атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш, санитария-экологик ҳолатни яхшилаш, умуман экологик барқарорликни таъминлаш мақсадида «Яшил қоплама»ларни сақлаб қолиш ҳамда уларни кенгайтириш масаласига алоҳида эътибор қаратиб келинмоқда.

Бугунги кунда аҳоли пунктларини кўкаламзорлаштириш, дарахт ва буталарни муҳофаза қилиш ҳамда яшил майдонларни кенгайтириш борасида тизимли чоралар кўрилмоқда. Бутун мамлакат микёсида дарахтзорларни кўпайтиришга қаратилган «Яшил макон» умуммиллий лойиҳаси самарали амалга оширилмоқда.

Мазкур йўналишдаги ислохотлар доирасида соҳанинг ҳуқуқий асосларини янада мустаҳкамлаш чоралари кўрилмоқда. Хусусан, Ўзбекистон Экологик партияси фракцияси аъзолари томонидан қонунчилик ташаббуси ҳуқуқи асосида бир қатор қонун лойиҳалари ишлаб чиқилди.

Жумладан, дарахтларни қонунга хилоф равишда кесиш, кундаков қилиш, шикастлантириш ёки йўқ қилиш билан боғлиқ ҳуқуқбузарлик ҳолатлари бўйича жарима санкцияларини кучайтириш мақсадида тайёрланган «Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги қонун лойиҳаси Олий Мажлис Қонунчилик палатаси томонидан қабул қилинди.

Ушбу қонун билан дарахтларни кесиш, шикастлантиришни назарда тутувчи лойиҳа ҳужжатларини тайёрлаганлик учун лойиҳа институтларининг ҳам жавобгарлиги белгилаб қўйилди.

Шу билан бирга, партия фракцияси аъзоларининг ҳар ой охирига ҳафтасида сайлов округлари-

даги сайловчилар билан учрашувлари давомида ҳудудларда «Яшил макон» умуммиллий лойиҳаси доирасида амалга оширилаётган ишлар, аҳоли пунктларини кўкаламзорлаштириш борасида белгиланган вазифаларнинг бажарилиши ҳолати ўрганиб борилмоқда.

Ўрганишларда ўсимлик дунёси объектларига нисбатан тажовузкор хатти-ҳаракатлар, шу жумладан дарахтларни ноқонуний кесиш билан боғлиқ ҳолатлар ҳамон кузатилаётганлиги маълум бўлди. Бу эса, аҳолининг ҳақли эътирозларига сабаб бўлмоқда.

Дарахтларни кесиш билан боғлиқ ҳолатларнинг аксарият қисми қурилиш объектларида содир этилаётгани эса соҳада кечиктириб бўлмас чора-тадбирлар кўриш борасидаги ишларни янада кучайтиришни тақозо этмоқда.

Шу боис, жорий йилнинг 16 февраль куни Ўзбекистон Экологик партияси фракцияси томонидан Табиат ресурслари вазирлиги ҳамда Қурилиш ва уй-жой коммунал хўжалиги вазирлигининг «Қурилиш объектларида дарахтларни кесиш ҳолатларини олдини олиш борасида амалга оширилаётган ишлар ва мавжуд муаммолар тўғрисида»ги ахбороти эшитилди ҳамда масалага биргаликда ечим топиш юзасидан фикрлар алмашилди.

Эшитувда қайд этилганидек, Ўзбекистон Республикасининг «Экологик экспертиза тўғрисида»ги Қонунининг 11-моддасига мувофиқ дав-

лат экологик экспертизаси объектлари қаторига барча турдаги қурилишлар учун ер участкаларини ажратиш материаллари ҳамда шахарсозлик ҳужжатларининг ҳамма турлари киритилган бўлса-да, кейинги йилларда 400 дан зиёд ҳолатларда давлат экологик экспертизасининг ҳулосаси олинмасдан қурилиш объектларига ер ажратиб берилган ва қурилиш лойиҳалари ишлаб чиқилган.

Ҳозирда республика бўйича 500 дан зиёд қурилиш объектлари атрофи ўраб олинган бўлиб, уларда 24 мингга яқин дарахт тақдири хавф остида қолмоқда.

Муҳокамалар давомида депутатлар томонидан бир қатор зарур тақлиф ва тавсиялар берилди.

Ўзбекистон Экологик партияси фракцияси атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва экологик хавфсизликни таъминлаш борасида белгиланган устувор вазифалардан келиб чиқиб, бу каби ҳолатларнинг олдини олиш юзасидан доимий ўрганишларни ўтказиб боради. Фракция парламент назоратининг барча таъсирчан шаклларида фойдаланган ҳолда, соҳадаги муаммоларни ҳал этиш бўйича ўзининг тақлиф ва тавсияларни ишлаб чиқишни давом эттиради. Уларнинг амалга оширилиши устидан назоратни кучайтиради.

Бу билан фракция партиянинг мамлакатда экологик барқарорликни таъминлаш борасидаги устувор мақсад ва вазифаларини рўёбга чиқаришда ўз ҳиссасини кўшади.

Нурислом ҚУРБОНОВ,
Ўзбекистон Экологик партияси
фракциясининг ижрочи котиби

Дунёнинг бугунги манзараси қизиқ: бир ёқда ўрмонларга ўт кетса, бошқа ёқда шаҳарларни сув босаётир. Бир ёқда терроризм жазавага тушса, бошқа ёқда – уруш ваҳшати.

ҚУЁШНИ ТЎСИБ ҚЎЙМАНГ!

Бир ёқда бедаво вирус мўр-малаҳ-дек ёпирилса, бошқа ёқда одамлар табиий офатлардан зарар кўраётир... Хуллас, бугун инсоният ҳаёти ҳар қачонгидан-да омонат! Буни Туркияда содир бўлган аянчли зилзила ҳам тасдиқлайди. "Биз кулфат деб атаган нарсаларнинг ҳаммаси аслида ўз хатоларимиздир", деган эди улуғ рус адиби ва мутафаккири Лев Толстой. Агар шу гап тўғри бўлса, башарият бошига пайдар-пай ёғилаётган беҳисоб балолар қайси хатоларимиз "мева"си?

Яқинда Platforma.uz телеграм каналида "Миллий манфаат ва геосиёсий манёвр" номли мақолани ўқиб, инглиз адиби Оскар Уайльднинг

"Сизнингча, энг ёмон иллат нима?" деган саволга берган жавоби ёдимга тушди: "Саёзлик, яширинлик, юзакилик". Бугун баъзи соҳаларимизда ҳам айнан саёзлик, юзакилик урчиб бораётгандек. Шундай экан, давлат суверинитети, кудрати бевосита собит позиция ҳамда уни тўлиқ ҳимоя қила оладиган пухта сиёсат билан боғлиқ.

Юқорида бежиз саёзлик, юзакилик хусусида сўз юритмадик. Яқинда соғлиқни сақлаш вазири, қурилиш вазири ўринбосари ёки шуларга ўхшаган давлат хизматчиларининг жамоатчилик эътирозларига сабаб бўлган "ишлари" эътиборсиз қолдирилди ёки уларга қўлланган жазо

ошкор қилинмади. Бу эса бизда халқ билан интеллектуал даражада мунозара қиладиган аёнлар деярли қолмаган деган фикрни тасдиқламайдими? Хўш, нега шундай?

Бу ерда яширинлик, саёзлик, юзакилик ҳам, аслида, мутасаддилар бугун ўз маънавий тадрижида боши берк кўчага кириб қолганидан далолат. Чунки жамоатчиликдан яширин қилинаётган ишлар кўп ҳолларда катта хатоларга йўл очаётир. Яқинда «Озодлик» берган газ мижаросига боғлиқ мунозарали лавҳада ҳам худди шундай бўлди. Яъни бу жамоатчилик норозилигига сабаб бўлмақда. Аслида, масала моҳияти очик тушунтирилиши керак эди. Биз эса нима қилдик? Ҳам ўша ишга қўл урдик, ҳам буни жамоатчиликдан яширишга уриндик!

Жамиятни фожиага элтувчи эгри йўлдан қайтариб, тўғри йўлга солиш, шак-шубҳасиз, давлат зиммасидадир. Ушбу бурч тўлиқ адо этилгандагина, давлат ўзининг улуғ номини оқлай олади. Давлат мулозимлари эса ёруғлик сари бошловчи дегани, зулмат бағрида қолдирувчи эмас. Акс ҳолда, уларга ҳам Диогеннинг машҳур танбеҳини эслатмоқ жоиз бўлади: "Қуёшни тўсиб қўйма!"

Муроджон РАҲМАТОВ.

САБАБ БАРТАРАФ ЭТИЛМАС ЭКАН, КЎНГИЛСИЗЛИКЛАР ТЎХТАМАЙДИ

Яқинда Самарқанд шаҳрида автомобилларга сиқилган газ қуйиш шохобчасига газ тўлдириш учун кирган автомашина баллони портлади ва оқибатда бир киши ҳалок бўлди. Ўша куни ижтимоий тармоқларда кенг тарқалган бу ҳодиса шу билан унут бўлди. Афеус...

Аслида бир кишининг ўлимига сабаб бўлган ҳолатда прокуратура, ҳеч бўлмаганда ИИБ мутасаддилари чиқиб гапириши керак эмасмиди?!

Тўғри, вилоят ФВБ ахборот хизмати ҳолат тафсилотлари ҳақида ахборот берди. Аммо бу етарлими? Бошқарма ахборотида ҳам металл (композитлиси мумкинмас, бу аниқ) газ баллонлар фойдаланиш муддати қанча ва бу муддатдан кейин нима қилинишини жамоатчиликка билдириб ўтилмади. Маълумотларга кўра, газ баллонларнинг фойда-

ланиш муддати 15 йил (одатда 15 мингта тўлдириш - "заправка"). Бу муддат ўтганидан сўнг баллонлар утилизация қилиниши керак.

Бу ҳолатда эътибор қаратилиши керак бўлган энг муҳим масала техник кўрик билан боғлиқ. Яшириб нима қилдик, ҳозир "ҳақи"ни тўласа имзоланган, муҳрланган далолатнома автомашина эгаси - ҳайдовчининг қўлига тутқазилади.

Соҳада коррупция илдиз отиб кетган. Тўғри, бу иш хусусий қўлларда. Лекин содир бўлган мудҳиш ҳодисадан кейин ҳуқуқ-тартибот органлари бу борадаги ҳолатни мониторинг қилишлари керак эмасми?

Умуман, ўзи ўша портлаган машина техник кўриқдан ўтганми ёки йўқми? Бу ҳақда бирон маълумот ай-

тилмади. Агар ўтган бўлса, ўтказган тадбиркорга жиноий иш очиш керак эмасми? Ахир бир кишининг ҳалок бўлишига айнан у сабабчи бўла-япти-ку.

Биласиз, бугун автомашиналарнинг аксарият қисми, сиқилган газ баллонлари билан ҳаракатланади. Ҳолат шу тарзда давом этса, уларнинг портлаши ҳали-бери тугамайдиганга ўхшайди.

Шу ўринда талай саволлар туғилади, суюлтирилган газ баллонларини синовдан ўтказиш муддатини 1 йил қилиб қатъий белгилашга нима тўсқинлик қилади?

Техник кўрик масаласида ҳам ахборот тизими яратиш, синов муддати ўтиб кетган автомашиналарнинг йўлда ҳаракатланишига йўл қўймас-

лик учун-чи?

Тез-тез такрорланаётганига қарамасдан техник кўрик ишларини тартибга солиш учун яна қандай муаммони кутишимиз керак?

Бизнингча, ҳодиса жойига чиққан ҳуқуқ органлари суриштирув ишлари якунлари ҳақида ҳам жамоатчиликка батафсил маълум қилишлари шарт.

Зотан, бу вазифа давлат раҳбари имзолаган ҳужжатда аниқ қилиб кўрсатиб ўтилган. Ижтимоий тармоқларда шов-шув бўлган ҳолат юзасидан ҳуқуқ-тартибот органлари матбуот анжумани ўтказиб, ҳолат тафсилотлари, ўрганиш якунлари ҳақида ахборот бериши белгиланган.

Мирзо ИХТИЁРОВ

(Боши 1-саҳифада)

Ана шу жараёнда пахтани қайта ишлайдиган йирик завод ва фабрикаларни замонавий кичик ишлаб-чиқариш корхоналарига айлантириш масаласи кўтарилиб, жойлардаги бутун бошли тўқимачилик комбинатлари қаторида катталар ва болалар учун кийим-кечак тикадиган кўплаб машхур корхоналар ҳам таг-туғи билан қуритилди. Агар, ўзимиз айтган “янгисини қурмай, эскисини бузмайлик” деган чорловга амал қилганимизда балким, бугун хотин-қизлар кийим-кечаклари ҳақида бош қотириб ўтирмаган бўлармикан. Лекин, бу мамлакатимизда аёллар кийимлари ишлаб-чиқарадиган корхоналар йўқ эканда дегани эмас. Улар бор. Ҳаммагинаси янги ва замонавий технологиялар асосида хориж кийим-кечакларидан ўтса-ўтадиган, бироқ асло қолишмайдиган чиройли ва бежирим либослар чиқараётганлигини ва буюртма бўйича қатор мамлакатларга сотаётганлигини оммавий-ахборот воситалари орқали кўриб-билиб турибмиз. Бу бизнинг ютуғимиз. Бундай ютуқдан қувонибгина қолмай, ундан баҳраманд ҳам бўлишимиз керак-да! Ахир хорижга юборилаётган ўша чиройли кийимларни опа-сингилларимиз-у, қизларимиз устларида ҳам кўрсак ёмонми? Албатта яхши! Лекин уларни қаердан харид қилиш мумкин? “Чилонзор” савдо мажмуасига борсангиз топасиз” дейсизми? Чучварани хом санабсиз. Кунни кеча кизим икковимиз сиз айтган бозорга бориб, қаторма-қатор юриб, у дўкондан чиқиб, бу дўконга кириб, сарсонун саргардон бўлиб, тинка-мадоримиз қуриб, керакли кийимни тополмай қайтиб келдик. Кийим-кечак йўқ эмас, бор. Лекин, биринчидан хотин-қизлар кийимларининг ҳаммаси барваста аёлларбоп. Эллик-олтмиш фоизи қопдай кўйлак. Ўлчови 48-52. Умуман бу ердаги дўконларнинг биронтасида 44 ёки 46 размерли кийим йўқ. Иккинчидан, кўримсиз ва ёрликсиз. Бу либослар қаерники деб сўрасангиз, “хитой”ники деган совуқ ва ишончсиз жавобни эшитасиз. Назаримда бу кийим-кечакларнинг ҳаммаси ҳам хитойники бўлмаса керак. Чунки ёрлиғи боридан ҳам унинг айнан хитой моли эканлигини билиб бўлмайди. Учинчидан, дўконлардаги кийим-кечакларнинг ёзувсиз-ю, расмсизини излаб овора бўлманг. Унақаси йўқ. Ҳаммагинасининг олд қисмида ё қандайдир ёзувлар ёки бирон бир ҳайвоннинг суврати бор. Бундай бачкана кийимни кийган одамни кўрган киши мийиғида қулиб қўяқолиши мумкин. Лекин, бунинг тагида қандай мақсадлар яширин? Бу ҳақда бирон-биттамуз чуқурроқ ўйлаб кўрдикми?! Қўйингки, хунукдан-хунук кўринадиган қандайдир ёзувли ёки бир ҳайвон расми акс этган кийим бизнинг опа-сингилларимиз-у, қизларимизга ярашадими? Сираям ярашмайди. Уларни четдан олиб келаётган аёлларимизнинг дид-фаросати шунчалик ғарибми? Ахир, биз мусулмонмизку. Қани миллий ғуруримиз? Қани миллий қадриятларимизга бўлган ҳурматимиз? Нега жамоатчилик жим? Ҳамду-санодан бошқа гап йўқми?.. Мингга яқин дўкони бор катта

ДОНАГА СОТИЛМАЙДИГАН КИЙИМЛАР

ёхуд УЛАРНИНГ КЎЗГА КЎРИНМАС ЭГАЛАРИ

бир кийим бозорида ўқувчи ва талаба қизлар учун чиройли материаллардан юксак дид билан тикилган миллий руҳдаги замонавий кийимлар анқонинг уруғи эканлигига нима дейсиз? Тўртинчидан, бундай кийим-кечакларнинг нархи ўзингизга ҳам маълум бўлса керак. Фақат нари борса юз минг сўмдир деманг. Бир юз етмиш мингдан уч юз эллик минг сўмгача. Айримлари бир пулга қиммат матоҳни тўрт юз эллик-беш юз минг сўм деб туришибди. Бу оддий материалдан кўримсизгина тикилган ёрликсиз кўйлак ёки спорт коржомасининг нархи. Буларнинг сон мингтасини кўриб, Чилонзор кийим бозорининг отини тутмайдиган бўлдим. Қизимга мос чиройли ва замонавий кийим тополмаганим эмас, сал кам бир кун вақтим асаб бузиш билан ўтгани роса алам қилди. Илтимос, сиз излаган кийим балки бошқа бозорларда бордир, дея ярамга туз сепманг. Чорсуда ҳам, Ўрикзорда ҳам, Кўйликда ҳам худди шу гап. Ҳатто, Чилонзор бозоридагидан беш баттар.

Аслида, биз Чилонзор савдо мажмуасига таваккал қилиб борганимиз йўқ. Хитой, Туркия ва Бишкекдан келтирилган ранг-баранг, нафис, ҳавас қилгулик кийимларни интернет сайтларидан танлаб, улар бозорнинг 3, 5, 6 қаторларидаги дўконларда сотилаётганлигини билгач, йўлга тушдик. Шу билан бирга “0” қаторда бири-бирдан чиройли аёллар сумкалари борлигидан ҳам жуда хурсанд бўлган эдик. Минг афсуски, ҳамма-ҳаммаси сароб бўлиб чиқди. Айтиб ўтганимиздек, мажмуанинг бирон бир дўконида интернет сайтларида кўрган кийимларимизнинг бирон биттасини учратмадик. Ҳатто, аёллар сумкалари сотиладиган жойда ҳам интернетда кўрганларимизнинг ҳеч қайси бири йўқ. Айрим дўконларда “донага сотилмайди” деган ёзувни ўқиб, донага нима сотилмас экан дея ҳайрон бўласиз. Чунки унинг пештахталарида кўзга ярқ этиб ташланадиган кийимнинг ўзи йўқ. Хўш, буни қандай тушуниш мумкин? Нега олиб сотарларнинг сайтларида реклама қилинаётган бу кийим-кечаклар-у, сумкалар улар айтаётган манзил-Чилонзор савдо мажмуасида йўқ? Аслида, барча размерли, ранго-ранг хотин-қизлар кийим-кечаклари олиб-сотарлар қўлига Чилонзор савдо мажмуасидаги дўконлардан ўтаётганлиги интернетда яққол кўриниб турибдику. Нега нархи 120-130 минг сўм бўлган қизлар кофта-шими аҳолига сотилмай кўтара оладиган олиб сотарларга берилаяпти? Нархи харидорбоп бўлган бундай ранго-ранг, чиройли кийимларнинг барча размерлари борлиги ҳам савдо мажмуаси дўконлари ходимлари томонидан чайқовчиларга қарата айтилмоқда. Шуми, “Инсонга эътибор...” йилида аҳоли-

га сифатли савдо хизмати кўрсатиш? Бу “Бек барака” деган маконга не-не умидлар билан борган минг-минглаб харидорни алдаш, сарсон-саргардон қилиш, қадр-қимматини оёқ ости қилиш эмасми?! Нега бошқа мамлакатлардан Ўзбекистон аҳолиси учун олиб келинган товарлар савдо дўконларига чиқарилмай, бир ҳовуч олиб сотарлар қўлига ўтиб кетаяпти? Наҳотки, бу кўзбўямачилиқдан инсон манфатларини ҳимоя қиладиган идоралар беҳабар бўлсалар? Қани айтингчи, савдо мажмуасида йўқ нарсани бор деб, кимни лақиллатаёпмиз? Халқни-ми? Халқни! Халқни алдаётганлар бу “савоб” ишни кимнинг манфаати учун қиляптилар? Дарвоқе, улардан мол олаётган “тадбиркор”лар солиққа тортилганми-йўқми? Агар, улар қонуний ишлаётган бўлсалар нега терминалсиз фаолият кўрсатаёптилар? Нега яширинча ишлаяптилар?.. Келинг, саволларни шу ерда тўхтатайликда, уддабурон бу “тадбиркор”лардан мижоз ўзи интернет орқали танлаган маҳсулотини қандай сотиб олиши мумкинлигини билганимизча тушунтирайлик. Чунки буни ҳамма ҳам билавермайди.

Ҳаракат мижоз томонидан бошланиб, у ўзига керакли буюмни интернет сайтлари орқали топиб, “тадбиркор”га ёзма буюртма беради. “Тадбиркор” сўралган нарса борлигини ва нархини маълум қилади. Бу мижозга маъқул келса, пулни “тадбиркор”нинг шартига биноан олдиндан тўлайди. Мантқиқни қаранг, мижоз кўзи билан кўриб, қўли билан ушлаб кўрмаган нарсага пул тўлайди. Уни қайтариб олмаслик шарт билан ўша “тадбиркор”нинг ўзи эмас, унга ёлланиб ишлаётган одам ўттиз минг сўмга келтириб беради. Олинган нарса мижозга ёқадими-ёқмайди, тўғри келадими-йўқми, бу “тадбиркор”ни қизиқтирмайди. Мижоз эса пулига қуйиб қолиши ҳам ҳеч гап эмас. Бундай яширинча олди-сотди дунёнинг қайси мамлакатидан бор эканки, у бизнинг замонавий олиб-сотарларимизга маъқул бўлибди? Қўшним ана шундайлардан бирига чув тушишига сал қолди. Пулни интернет орқали тўлаб, товарни кутди. Аммо етказиб берувчи айтилган манзилга келишилган вақтда етиб келмади. Орадан икки кун ўтиб ҳам ундан дарак бўлмади. Сотувчининг ўзи ҳам, унга тинимсиз кўнғироқ қилган қўшним ҳам бақир-чақирдан бир ёқлик бўлди. Буюм эгаси эса ишчисини тополмади. Аммо, ҳеч қаерга мурожаат ҳам қилмади. Шундан ҳам билса бўладикки, унинг иши ноқонуний. Шу боис қўшнимдан узр сўраб, пулини қайтарди. Минг афсуски, тобора кўпайиб бораётган бундай имонсизу инсофсиз фирибгарлар беш сўмлик нарсани йигирма беш сўм деб турганда минг-минглаб қизларимиз кимга дод десинлар? Ахир, уларнинг ҳаммаси ҳам бойвачча эмаску. Рўзғо-

рини аранг тебратиб турган ота-оналарнинг ҳаммаси ҳам дўконлардан тополмаган битта уст кийимини интернет орқали 400-500 минг сўмга олиб беролмайдику. Нега буни билиб туриб, билмаганликка, кўриб туриб, кўрмаганликка олаяпмиз? Бу қандай оқибатларга олиб бориши наҳотки ҳеч кимни ташвишлантормаётган бўлса? Ёки “менинг қорним тўқ, қорни оч билан ишим йўқ” қа ўтиб олдиқми? Нега ҳақиқатдан кўз юмаяпмиз? Қани айтингчи, бунчалик очкўз, бунчалик ютоққан ўзбек “тадбиркор”лари қаердан пайдо бўлаяпти? Ўзбек ўзбекни алдаши, кўзини лўқ қилиб харидорнинг киссасида борини шилиб олиши уят эмасми?

Аччиқ бўлса-да, яна бир гапни очик айтмай бўлмайди. Биз интернет орқали танлаётган кийим-кечакларнинг ҳаммасини ҳам бекамикўст тикилган, сифатли ва харидорларимизнинг дидига мос деб бўлмайди. Аксарияти юзи ялтироғу ичи қалтироқ. Бизнинг тижоратчиларимизбоп. Улар айнан ана шундай сифатсиз молларни олиб келиб, отнинг баҳосида сотишмоқда. Уни яхши ният билан харид қилган кишининг эса ҳолига вой. Чунки олган кийимини икки-уч ойдан сўнг ташлаб юборишга мажбур.

Мен анча йиллар бурун ижодий сафар билан Хитойда бўлганимда эркалар кўйлагининг арзони билан кимматини солиштирган эдим: кўриниши бир хил, бирини биридан фарқлаш мушкул. Аммо, бирининг нархи юз, иккинчисиники ўн юань эди. Чиройли кутида солинган ранго-ранг ўн дона авторучка олиб келиб, ўзим ҳам барака топмадим. Бир-икки мартадан кейин ёзмай қўйди. Арзон шўрва татимас деганлари шу-да.

Яқинда интернетда хитойлик бир тижоратчи бу ҳақда шундай фикр билдирибди: мусулмон мамлакатларидан келган савдогарлар харид қиладиган энг арзон молларига юқори сифатли маҳсулот ишлаб чиқарадиган машхур фирмаларнинг ёрлиғини кўйиб беришимизни илтимос қиладилар. Овқатланишга борганимизда эса таом гўштининг ҳалолми-йўқлигини суриштирадилар...

Бу Хитойга қатнайдиган олиб-сотарларимизнинггина эмас, ҳамма-ҳаммамизнинг нафсониятимизга ботадиган гап. Бундан тезгина хулоса чиқармас ва кийим-кечак савдосида халқимиз учун ҳар томонлама қулай бўладиган амалий чоралар кўрмас эканмиз, бирники мингга, мингники туманга бўлиб, номимиз фирибгарга чиқиб қолиши ҳеч гап эмас. Айни пайтда бу савдо маданиятига путур етказмай, ишонччи йўқотмай ҳам қолмайди.

Нуриддин ОЧИЛОВ,
Ўзбекистон Журналистлар
юшмаси аъзоси.

(Боши 1-саҳифада)

Жорий йил 1 апрелдан бошлаб “Электрон ҳукумат”, “Бизнес учун дастур”, таълим йўналишлари бўйича мукофот жамғармаси 1 миллион доллар бўлган республика танлови бошланишининг эълон қилингани эса бу борадаги ривожланишнинг янада жадаллашиша хизмат қилиши шубҳасиз.

Натижада эса ҳар бир соҳа бўйича йўлга қўйилган қатор электрон хизматларнинг сифати янада яхшиланиб, ҳозирда учраб турган айрим муаммолар бартараф этилса ажаб эмас.

Мана биргина банк тизими олайлик, аввалгидек ортикча югур-югурлар, қоғозбозликлар бугунги кунда кескин камайди. Бир неча йил олдин йўлга қўйилган банк пластик карточкаларидан фойдаланиш ҳам анча осонлашди. Аввалгидек пластик карточкалардаги маблағни нақдлаштириш борасидаги муаммолар тўлиқ бартараф қилинди.

Эндиликда одамларнинг ўзлари нақд пуллардан фойдаланиш ўрнига пластик карточкалардаги электрон пуллардан фойдаланишни кўпроқ мақул кўришмоқда.

Пулларингиз пластик карточкада бўлса кўп жой эгалламайди, қаердадир нима учундир тўлов қилаётганингизда ҳам ҳар бир сўмни бирма-бир санаб кўп вақт сарфламайсиз, одамлар тиқилинч бўлган жойлардан кассангиздан кимдир яширинча пулларингизни олиб қўйишидан ҳам ҳавфсирамайсиз. Сабаби пластик карточкада маблағингиз ишончли ҳимояланган деб пластик карточкаларнинг афзалликлари ҳақида гапира бошлашди. Демак замонавий ахборот технологиялари ўзини оқламоқда.

Аммо масаланинг иккинчи томони ҳам бор. Жорий қилинган ва энди тадбиқ этилаётган бу тизимлар турли хатолик ва муаммолардан етарлича ҳимояланганми?

Сўнги вақтларда одамларнинг пластик карточкаларидаги маблағларини турли фирибгарлик йўллари орқали ўғирлаш ҳолатлари кўпайгани, турли хилдаги пул ўтказиш иловаларидан (Click, Payme) фойдаланишда, банккоматларорқали пластик карточкалардаги пулларни нақдлаштиришда ҳамгоҳ-гоҳида айрим муаммо ва хатоликлар юзага келиб, ноқулайликларга учраш ҳолатлари кузатилаётгани айтилмоқда. Бу эса одамларнинг ҳам вақти ҳам нақд “ўғирланишига” сабаб бўлаётир.

Сўзимни шахсан ўзим гувоҳи бўлган воқеалар мисолида давом эттирсам.

Кунларнинг бирида пойтахтимиздаги савдо дўконларидан бирига кириб, бир қанча нарса-буюмларни олдим ва тўлов қилиш учун кассага борганимда дўкон хизматчиси ҳаридларим учун пластик карточкамдан маълум миқдордаги маблағни терминал орқали ечиб олишга уринди. Лекин тизимдаги номаълум хатолик сабаб ҳаракатни яна бир мар-

та такрорлади. Шунда ҳам тўловни амалга ошириб бўлмади. Сотувчи картанинг пули тугуган бўлса керак деди. Аммо пластик карточкамда анчагина маблағим борлигига ишончим комил эди. Шундай бўлса ҳам яна бир аниқлаштириш мақсадида яқинроқдаги “Orient Finans bank”ига тегишли банккоматлардан бирида пластик карточкам ҳисобини текширдим. Анчагина пули бор. Майли, қандайдир хатолик бўлса керак деб ўйладим-да. Банккомат орқали нақд пул ечиб тўловни амалга ошир-

дим. Банккоматга пластик картамини солиб, паролни тердим ва нақд пул ечиш тугмасини босдим. Экранда “тизимда номаълум хатолик юз берди” деган ёзув пайдо. Шундан кейин картамини бошқа банккоматга солиб ҳисобимни текширсам маблағ ечиб олиниб, картамада умуман пул қолмаган. Банккомат эса яна нақд пул чиқаргани йўқ. Ноилож яна банкка қўнғироқ қилдим. Бу сафар муаммо “Asiya alliance bank”га тегишли банккомат орқали юзага келган экан. Бу банк ходимлари ҳам айнан яна ўша

сабаб банккоматлардан пул ечишга ҳам кўрқадиган бўлиб қолдим.

Мен билан бўлган бу муаммолардан хабар топган бир қанча таълимчиларим улар ҳам шу каби носозликларга учраётгани, хатто курсдошим Темурмалик Ҳамидов пластик карточкасини банккоматга солганидан кейин қайти чакмай қолгани, бу ҳам етмаганидекиловларорқали пул ўтказиб ҳам бўлмай қолганини айтди.

Майли-да, юртимизда бу каби технологиялар жорий қилинган

моқчи бўлдим. Аммо банккомат пластик картамадаги маблағни ечиб олди-ю нақд пул чиқариб бермади.

Шундан сўнг пластик карточкам тегишли бўлган “O’zsonoatqurilishbank”и билан боғландим. Банк ходимига бўлиб ўткан воқеани айтиб пластик карточкамнинг харажатлар тарихини текшириб беришларини сўрадим. Улар бирма-бир қаерларда, нима учун тўлов қилганлигимни аниқлаб беришди. Буни қарангки, уларнинг орасида менга “ҳисобингизда маблағ тугаган бўлса керак” дейилган дўконда ҳам пул ечиб олгани кўрсатилганди.

Банк ходими бу ҳолатни тизимда-

жавобни қайтаришди: – “Сўнги вақтларда нимагадир тизимда шу каби носозликлар бўляпти. Хавотир олманг, пулларингиз уч иш кунда ҳисобингизга қайтарилади”.

Банк ходимига вазиятни тушинтиришга уриниб, вилоятга, жанозага шошиб кетаётган эдим, бундан бошқа пулим йўқ, бори шу холос. Тезроқ бир йўлни қилишнинг имкони йўқми деб қанча зорланмай бари бефойда бўлди.

Бир томонда яқин инсонимизни йўқотганимиздан қайғуда бўлсам, бир томондан унинг жанозасига бориш учун шошилаётганимда ўз пулимни ишлата олмай муаммога учраганим газабимни кўзитарди.

Ноилож яна банкка қўнғироқ қилдим. Бу сафар муаммо “Asiya alliance bank”га тегишли банккомат орқали юзага келган экан. Бу банк ходимлари ҳам айнан яна ўша жавобни қайтаришди: – “Сўнги вақтларда нимагадир тизимда шу каби носозликлар бўляпти. Хавотир олманг, пулларингиз уч иш кунда ҳисобингизга қайтарилади”.

ги хатолик деб сўнги вақтларда тез-тез шундай бўлаётгани, аризамни олиб қолиши ва пластик карточкамдан ечилган маблағ уч иш кунда ҳисобимга автоматик қайтарилишини айтди. Ҳақиқатдан ҳам уч кундан кейин ўша пуллар пластик карточкамда пайдо бўлди.

Яна бир сафар оиламизда қутилмаганда оғир жудолик бўлиб қолганлиги сабабли шошилиш тарзда вилоятга қайтадиган бўлиб қолдим. Аксига олиб бир сўм пулим қолмаганди. Буни билган дадам эса пластик карточкамга таксига бериш ва йўлда овқатланишим учун етарлича пул ўтказиб қўйганини айтди.

Яқинроқдаги банккоматлардан бирида пулларни нақдлаштириб тезроқ йўлга тушишга шошилар-

Аввалги сафар муаммога учраганимда тушингандим. Ҳарқалай вазият бошқача эди унда. Аммо бу гал...

Очиғини айтсам, ижтимоий тармоқларда пластик карталардан фирибгарлик йўли орқали пул ечиб олишаётганидан кўрқиб ойлик-маошим тушиши биланоқ дарров нақдлаштириб олишга уринардим. Энди бўлса юқоридагек муаммолар

Биламизки, ҳар қандай тизимдаги номаълум хатоликлар энг аввало дастурчиларга муълум бўлади. Қани энди бугун катта эътибор қаратилаётган ИТ билан шуғулланаётган ёшларимиз, юртдошларимиз мана шундай вазиятларни келтириб чиқармайдиган дастурларни ишлаб чиқиш даражасига тезроқ етсалар эди... Умид қиламизки, бу кўп вақт олмайди. Яқин орада Юртбошимиз томонидан яратилаётган шарт-шароит ва қулайликлардан унумли фойдаланиб кучли салоҳиятга эга бўлган дастурчиларимиз буй кўрсатади.

Камолиддин РЎЗИМАТОВ

(Боши 1-саҳифада)

Бу борада дастлаб Д.Зуевнинг “Фарғонадаги босмачилик (1918-1922 йиллар)” номли материалдан жавоб топдик. Китобнинг 45-бети “Босмачиликнинг иккинчи тўлкини” деб номланади. Муаллиф 1920 йилнинг ёзи ўрталаридан Фарғонада босмачилик ҳаракати қайта авж ола бошлагани, советлар учун жиддий хавф уйғотаётгани, вилоят иқтисодиётини узил-кесил издан чиқарганини афсус билан ёзар экан, бунга иккита сабабни рўқач қилади. Биринчиси, ташки сабаб. Буни муаллиф Афғонистон орқали келаётган панисломизм ғоясига боғлайди. Яъни Афғонистоннинг Англия устидан галаба қозониб, ўзини мустақил деб эълон қилганидан кейин барча мусулмонларнинг ғайридинларга қарши кураши авж олгандир.

Иккинчиси — ички сабаб. Асарнинг 46-бетиде бу ҳақда тўхталар экан, полковник Д.Зуев шундай ёзади: “Ички сабаб, туб аҳолининг шариатга асослаган турмуш тарзи билан келишмасдан, ўйламасдан ижтимоий соҳада амалга оширилган ислохотлар билан боғлиқ. Россияда черковни давлатдан алоҳидалашнинг бу ерда имкони бўлмади. Негаки шариат эътиқодли мусулмон учун нафақат диний, балки ҳаётдаги майда-чуйдагача белгилаб берувчи (нонни қандай синдириш, таом ейиш, ухлаш ва ҳ.к) юридик ҳамда ижтимоий кодекс эди”. Муаллиф шулар ҳақида ёзар экан, совет ҳукуматининг никоҳ масаласи, мерос ҳуқуқи, ер, мактаб ва бошқа соҳалардаги тадбирларида шариатга, демакки динга зид ишлар қилинганига урғу беради. Масалан, хотин-қизлар бўлимлари ташкил этилганини алоҳида келтиради. “Айниқса, меҳнат мажбурияти, озик-овқат развёрсткаси ва хусусий савдони тақиқлашдек фармойишларга тоқат қилиб бўлмади” дейди. Муқаддас исломга, шариатга, эътиқодимизга зид ишлар миллатнинг “мудраб” ётган хужайраларини ҳам уйғотди. Ҳаёт-мамот масаласи учун қўлга қурол олинди. Ўлимга тик борилди. Эътиқодни, динни оёғости қилганлар, ҳақорат қилганларга ишониш мумкинми? Эътиқодга қаратилган босқин миллатни ёппасига курашга чорлади. Шу сабаб юқорида хорижлик тарихчи Мэри Броксап айтганидек, катта уламолар ҳам қўлга қурол олди.

Сиёсий чора

Яна бир манба рус олими Павлович Сергей Леонардовичнинг 2019 йилги диссертацияси. “Ўрта Осиёда ишчи-деҳқон қизил армия миллий ҳарбий тузилмаларини шакллантириш тарихи (1920-1938 йиллар)” деб номланган ишни варақлаб кўраман. Илмий ишнинг 54-бети 1.3 хат-бошисини олим “Ўрта Осиёда ҳарбий-сиёсий ва диний партизанлик ҳаракати (босмачилик) га қарши курашда миллий қуролли тузилмалар” деб номлаган. Эътибор беринг, “ҳарбий-сиёсий, диний партизанлик”, дейилапти. Бу Туркистондаги миллий озодлик ҳаракатида дин ҳимояси масаласи ҳам турганига яна бир далил.

С.Павловичнинг ёзишича (57-58-бетлар), 1921 йилда аксилинқилобий ҳаракатлар Туркистон республикасининг кўп қисмини эгаллаб олади. Айниқса, Фарғона, Самарқанд ва Хўжандда шўро амалдорлари ҳатто кўриқчисиз ҳаракатланишга ҳайиккан. “Босмачиликни қўллаб-қувватлашни қандай қилиб бартараф этиш бўйича совет ҳукуматининг боши қотиб қолди. Бу муаммо ечим бўйича Москвадан ҳам тайинли жавоб олинмади. Биров муаммони ечиш учун террорни кучайтиришни таклиф қилса, яна бировлар масалани тинч йўл билан ҳал этиш, Фарғона минтақасига мухторият мақоми беришни таклиф қилаётганди” деб ёзади олим.

Яна бир фактга эътибор қаратамиз. “Правда” газетасининг 1920 йил 10 октябрь сониде ўша пайтда миллатлар масаласи бўйича нарком вазифини эгаллаган И.Сталин

Маккорона усул. Халқ билан тил топишиш, миллий озодлик ҳаракатига узил-кесил зарба бериш учун шундай сиёсий усул ўйлаб топилди. Вақтинча, омонатгина бўлса-да эътиқод масаласида ён берилди.

Чўққисоқол дохий “муруввати” негиздаги ҳақиқатни англагандирсиз. Шўроларнинг шариат мезонларини қайта тиклаш, диний мактаб, яъни мадрасаларга қонуний фаолият олиб боришга имкон бериши сизга ҳеч нарса эслатмаяптими?! С.Павлович юқорида санаб ўтган 3 та муҳим масаладан 2 таси диний эътиқод билан боғлиқлиги-чи? Миллий озодлик ҳаракати етакчилари, уларга эргашган халқ қўлига қурол олиб қаттиқ қаршилиқ кўрсатишида эътиқод масаласи қанчалар муҳим эканини шўро амалдорлари тушуниб етишганди. Мустабидлар шундай сиёсий чора қўллашга мажбур қилинди. Битта шу мисолнинг

каппа, Хожа Қурбон, Хожа Давлат, Насриддинбой Қаршигий, Назарча каби яна бир қанча мадрасалар инқилоб замонида вайрон қилинган эди”.

Шу жойига келганда кўзимда ёш айланди. Қалбим-да йиғлаётган эди. Давомини ўқиганимда беихтиёр бармоқларим букилиб, муштга айланди. “Шўролар маърифатнинг “Бухоро таълими тизими” деган катта бир тарихий китобини шу тарихка ёпиб қўйган эди”. Ислом дини орқали миллат онгига сингиб келаётган маърифат булогини босқинчилар узил-кесил ёпиб қўйишди. Мана шундай улкан жиноят учун, ислом дини, ислом маданияти, ислом маърифатини ҳимоя қилиш учун аждодлар қўлига қурол олишганди. Миллат тарихига, миллат маънавиятига, маърифатига қаратилган ҳақорат, тубанликка қарши курашмаслик мумкин эмасди. Кетмон билан бўлса-да, паншаха билан бўлса-да, ўт-олов олдиға чиқмасликнинг иложи йўқ эди. Гап ҳаёт-мамот масаласи — дин, эътиқод ҳимоясига қаратилган эди. Мана шунинг учун ҳам вазиятни бироз юмшатиш, миллат қалбидеги оташни бироз сўндириш мақсадида юқоридаги сиёсий чора қўлланилган эди. Яъни шариат арконларини тиклаш, мадраса ва диний мактаблар масаласида. Афсус ғаразли мақсадига эришишгач, шўролар динни, эркни бўғишда, зулмни кучайтиришда давом этади.

Эрк кўшиғи

Ўзбекистоннинг янги тарихи иккинчи китоби 85-бетиде қайд этилишича, Туркистондаги истиқлолчилик ҳаракатининг ўзига хос миллий характери ва хусусиятлари мавжуд бўлиб, улар ҳаракатдаги қўрбоши дасталари ва гуруҳлари фаолиятида, мақсад ва истакларида ўз ифодасини топган эди. Буларда ислом шариати қонун-қоидалари асосидаги миллий давлат барпо қилишдан тортиб, миллий демократик тартибдаги мустақил давлат тузиш каби ғоялар муҳимлашган эди.

Баъзан мақсад, манфаатлар майдалашган, кураш гоҳ кучайиб, гоҳ сусайган, ўзаро ихтилоф, хиёнат бўлган. Қизил “террор”, шўро босқинчилари энг тубан, разил усул-услугларни қўллаб, мусулмонни мусулмонга қайраган. Фитна, иғво ва бошқа амаллар чаёндек ниш санчган, курашни жисмонан маҳв этган. Мўйсафид тарих билан юракни очиб “сўзлашсак”, ҳали бу саҳифада кўп сирлардан огоҳ бўламиз. Аммо билишимиз, англашимиз керак бўлган ҳақиқат бор. Бу курашни бошидан охиригача қўллаб турган асосий ғоя. Бу — Туркистон мустақиллиги учун кураш.

Яна бир гап. Туркистон мухторияти мадҳияси — эрк кўшиғи айнан миллий озодлик учун кураш руҳиятида доим яшагандек туюлди, мена. Бугун ҳам руҳимизда, қонимизда яшашини истадим.

Алижон САФАРОВ,
филология фанлари бўйича
фалсафа доктори,
доцент

ЖАСОРАТ ТИМСОЛИ,**ОЗОДЛИК РУҲИ**

мақола ёзиб, жумладан шундай дейди: “Қолоқ районларни зудлик билан советлаштириш мақсадида кавалерия рейдларини қўллаб бўлмади”. Қолоқ, дея камситилганда асосан Туркистон назарда тутилаётган эди. Хўш, Сталиндек мустабид аҳолига террор қўлламасликни, яъни рейдларни ўтказмасликни нега муаммо сифатида кўтарди? Бунинг жавобини С.Павлович ўша даврда қизил армиянинг кучсизлангани, аҳоли билан тил топиша олмаётгани билан изоҳлайди. Фарғона fronti қўмондонининг “Қизил армия қисмлари аҳоли ичига қира олмадилар” деган гапларини ҳам келтиради. Натижада Туркистон совет ҳукумати юзага келган мураккаб вазиятда Москвадан ёрдам сўрашга мажбур бўлади. “Шахсан Лениннинг раҳбарлигида иқтисодий ва сиёсий характердаги радикал чора-тадбирлар қабул қилинади. Анъанавий қозиликни тиклаш, ер участкаларини эгаларига қайтариш, диний мактабларни легаллаштириш бўйича қарор қабул қилинади” дейди С.Павлович.

Олимнинг ёзишича, совет ҳукумати ҳатто диндорлар билан фаол ҳамкорлик қилиб, қозиларнинг уезд ва вилоят қурултойларини ташкил этиш ва ўтказишга руҳсат берган.

ўзи ҳам аждодларимизга сунъий ёпиштирилган “босмачи” тамғасини ювиб юборади.

Шўролар ва Бухоро мадрасалари

Олим Абдусаттор Жуманазар “Бухоро таълим тизими тарихи” китоби (2017 йил, “Академнашр”) нинг 550-бетиде шундай ёзади:

“1920 йили август-сентябрь ойларида Бухоро давлатининг ағдарилиши оқибатида ҳокимият тепасига шўролар келди. Минг йилдан ошиқ вақт дарс ўтиб келинаётган Бухоро мадрасалари фаолияти жуда қисқа фурсатда тўхтади. 12-асрларда “ношаръий илмлар” ўрганилиши бутунлай чеклаб қўйилган бўлса, энди ўқув таълими соҳасидан “шаръий илмлар” буткул чиқарилиб ташланди. Мадрасалар бинолари ижарага бериладиган ётоқ жойларига айлантилди, баъзиларида турли давлат маъмурий бошқарув идоралари жойлашди, баъзиларидан турли маиший хизмат бинолари ва омбухоналар ўрнида фойдаланишди. Баъзилари бутунлай бузиб юборилди. Шайх Дарвеш, Чўбини

Ушбу саҳифа Олий Мажлис ҳузуридаги Нодавлат нотижорат ташиқлотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фондининг “Ёшларнинг маънавий-руҳий ва интеллектуал салоҳиятини ошириш” мавзусидаги давлат гранти асосида тайёрланди.

Эрта тонг билан ажойиб ҳошияли баланд йўлдан юриб, денгиз сатҳидан тўрт минг метр баланликда жойлашган тоғ тепасига кўтарила бошладик. Тоғдаги дара, сайхон, ўнгири ва қалин ўрмонлар юксакликдан қараган кўзга худди турфа хил шаклда териб қўйилган гургут қутичаларига ўхшаб кўринади. Бу манзилларда хийла сокинлик, бегоналик ҳукмрон, шамол кучи қирқилган, бўронлар ҳам камроқ. Машина секин-аста, тошбақа юриш қилиб ҳаракатланади.

Сабаби ер қалин қор билан қопланган. Қўшимчасига сирпанчик, йўл четларига тўсиқ қўйилмаган. Пастдаги тубсиз жар ва ўраларга боқиб, юрагинг кўрқувдан увишиб кетади. Тоғ бағрида турфа хил дарахтлар гуж-гуж ўсган. Бариси бўйчан, ям-яшил. Улар асл ҳолича сақланаркан. Йўлнинг адоғи кўринмайди. Ўша куни тоғ йўлида буралиб ёғаётган дастлабки қорга дуч келдим. Қор бундан аввал ҳам бир-икки ёғиб, тез фурсатда эриб кетган эди. Бу сафар бутунлай бошқача, ўзгача. Тоғ осмонини қора булутлар қоплаб, қалин қор парчалари буралиб урарди. Унчалик совуқ бўлмасда, қор ерни музлатиб гашингни келтиради. Ҳаммадан ёмони, теварак-атрофни кўз илғамайди...

Нима қилмоқ керак. Машинани иложи борича секин ҳайдаб, йўлдан баландлик сари кўтарилиш керак. Менга йўлнинг ниҳояси йўқдай туюлди. Тезроқ манзилга етиб олсак бўларди деб ўйлаганим ҳам рост. Ҳаво айниб, ерни, йўлни қор қоплаганида қай алфозда манзилга етиб боришни ўйлаб шерикларим ҳам изтироб чекаётганини илғаб етдим. Бироқ ва мен ва шерикларим ўша макталган Ёсемите миллий паркига етиб олиш илинжида қанчалар ташвиш чекиб қайгурмади, дейсиз: Бу воқеа ҳеч қачон хаёлимдан фаромуш бўлмас керак. Айтганча, хавфли тоғ йўлида ҳайдовчи зигирдеккина бўлсин, бўшангликка йўл қўйиши мумкин эмас. Йўлбошловчи Эмма хоним машинани ўннга бурдида, йўл четига тўхтади. У олижаноблик қилиб, ортидаги машинани ўтказиб юбормоқчи бўлди. Бу меҳрибонлик анчайин кимматга тушди. Машина балонлари қорга сирпаниб, йўлнинг ўнг томонига тақалди қолди. Қани энди зил-замбилдай келадиган машинани ботган жойидан силжитиб бўлса. Тахминан ярим соатча тер тўкишимизга тўғри келди. Аммо негадир балонлар қор ичидан чиқай демасди. Аксинча борган сари сирпаниб айланиб, қорга кўмилиб борарди. Уни йўлга ўнглашни имкон бўлмай қолди. Машина ортидан зўр бериб итаришга, юрак ҳовучлаб туришдан бошқа илож қолмади. Ниҳоят урунишларимиз беиз кетмади. Оғир қарвон уловни қор ичидан чиқариб олишга муяссар бўлдик. Эмма машинани орқага ҳайдади. Пастлик эниш бўлгани учун уловни тўхтатиб қолиш мумкин эмасди. Аммо бу қийин ишни Эмма хоним удалади. Улов секин-аста юриб кетиб, барча хавотирлар ариди. Барчамиз эркин нафас олганча, «Худо бир асради» деб қўйдик.

Ниҳоят машинадан пастга сакрадим. Биз манзилга етиб келгандик. Бизни Ёсемите миллий паркининг жамоатчилиги билан алоқалар бўлими ходими, матбоат котиби Скотт Гедман кутиб олди. Боғ ҳаёти билан яқиндан таништирди. Билганларини сўзлаб берди. Қизиқишимиз ортди. Мовий осмон

остида кўним топган тоғлар ўлкаси табиати, набоботи, ҳайвонот ва ўсимликлар олами билан яқиндан таништирди. Саволларимизга имкон қадар жавоб қайтарди. Скотнинг уқтиришича, миллий паркининг фахрига айланган «Бридалвеил» шаршараси дунёда бешинчи, Шимолий Америкада биринчи ўринни банд этади. Кўз илғамас юксакликдан, шаффоф манзилдан отилиб тушаётган биллур томчиларни кўриш, завқланиш

САРРИН ЕЛЛАР ЎЛКАСИ

ёхуд АҚШдаги энг йирик нажот кўриқхоналардан бири Ёсемите миллий паркига саёҳат

учун ҳар йили бу ерга тўрт миллиондан ортиқ турислар ташриф буюради. Танаси кучокка сизмас дарахтлар, уйдаи келадиган харсанглар, опок кўпик сачратиб оқаётган дарё, умуман олганда барча-барчаси одамни ҳайратлантиради. Бизлар табиат отлик яратмишининг яратиғидан завқ туйдик, ҳайратландик. Автобусда бир ярим соат давомида миллий парк бўйлаб сайёҳат уюштирдик. Табиат оройишларидан олам олам таассурот олдик.

Умуман, Америка Қўшма Штатларида 367 та миллий парклар бўлиб, улар 80 миллион акр ерни эгаллайди. Миллий парклар мамлакатнинг барча бурчакларида табиат мўъжизаларини ўзида акс эттирган ҳамда одамларни ўзига ром этиб келмоқда. 1916 йил АҚШ Конгресси томонидан, табиатни муҳофазалаш, табиатнинг асл мўъжизаларини келажак авлодларга қандай бўлса шундайлигича етказиш, бу гўзалликдан келажак авлодни баҳраманд қилиш мақсадида миллий парклар тизими ташкил этилган. Америка миллий паркларга ҳар йили 273 миллион сайёҳатчилар ташриф буюриб, ундаги бутун гўзалликлар, табиат мўъжизаларини кўриб завқландилар. Хусусан, Ёсемите миллий парки жамоатчилик билан алоқалар бўлими ходими ва парк матбоат котиби Скот Гедман

ўзбек журналистларини паркининг гўзал манзаралари билан таништирар экан, паркининг қисқача тарихини айтиб ўтди. Биринчи марта Ёсемите миллий боғи 1864 йилда муҳофазага олинган.

Автобусда сайр қилиб юриб, тоғлар қуршаган манзилга бориб қолдик. Арча, қарағайзордан юксакликдаги корли чўккида лола баргагидай шўъла қалтираб турарди. Бу — ажойиб, ҳайратга чулғайдиган шўъла кўриниши эди. Яқиндай кўринган, аслида ҳеч қандай тирик зот, жон ета олмайдиган уфқайланасида гуё қон дарёси вужудга келган эди. Бу ер текислик бўлгани учун олис, қорамтир осмонга тумонат юлдузлар тунда аниқ-равшан кўрина бошлайди. Шунда мен майин елдан билинар-би-

каттик ўкирганидан боғ назоратчилари уйғониб кетади. У югуриб дараза ёнига келдида, ташқарига олазарақ тикилди. Ташқари қоронғу эди. Назоратчининг бургутдек ўткир кўзи қора шарпаларни аниқ ва беҳато кўрди. У даҳшат билан югуриб юрган оёқ товушларини эшитди. Унинг ҳозирги туриши вазоҳатли ва бир қадар кўркинчли эди. Бу йирткичлар буғу гўштини хуш кўриб чангини чиқарадилар. Қорни очганда уларни овлайдилар. Шу билан жон сақлаб омон қоладилар. Аммо одам тегмаса, тегмайди. Иложи борича кўринмасликка ҳаракат қиладилар. Шундан сўнг ёввойи шерлар зулмат кўйнига учдилар.

Кўёш булутлар орасига бекинган. Гоҳида жамол очиб, кўзни қамаштиради. Шу чоғ баланд тоғ тепасидан ўйноқлаб пастга тушаётган Бридалвеил шаршарасига яқинроқ келиб разм солдим. Худди қум-шағал барханлари оралаб, «сузиб» келадиган кемага ўхшайди. Чунки улкан сув вужудга келадиган тепалик жуда олисда, шаффоф жойда!..

Шу ўринда сайёҳлар тилга тушган Ёсемите дарёси ҳақида қисқача тўхталиб ўтмоқчиман. Икки томони баланд тоғлар билан ўралган, бир ёнбошини дарё суви ювуб ўтувчи бу сўлим маскан илгаридан мавжуд бўлган. Унинг шифобахш суви ҳинду қабилаларини ҳаёт-мамот билан таъминлаб келган. Шунинг учун ҳам унинг таровати, мафтункор табиати одамларни доимо ўзига қорлаб турган. У ердаги ирғай, қайроғоч, сада, пальма каби ўтган сўқмоқ йўл бўйидаги тоғдаги дара, ўнгири, сайхон ва чўккилар, дарахтлар бағридан қайнаб чиқувчи зилол сувли чашмалар тўпланиб, Ёсемите дарёсининг вужудга келишига сабаб бўлган катта сувлик номи ҳам айнан Ёсемите яъни грезди айиғи номи билан атала бошланган. Катта-кичик жилғалар орқали пастликка интилаётган, чопаетган булоқ сувлари қалин, зинч дарахтзор ўрмон адоғига етгач, шаршарага айланар, ўнлаб тош зиналарга урилиб, дарёга қўшилар, унинг гуриллаган овози, товуши бутун борлик бўйлаб ҳаётбахш тантанаворликнинг акс-садоси, овози бўлиб янграб туради.

... Сафар тугагач, бошқа йўлдан қайтдик. Йўл қордан тозаланган, атрофи тўсиқлар билан ўралган. Қолаверса, текис ва равон. Энг муҳими, ҳеч қанақа хавотир ҳадикка, юрак олдиришга ҳожат қолмагани. Фристенга бориш йўлида тўхтаб дўкон айландик, учта наушник, битта крем ва тўрт пачка шокалад харид қилдим. Ўн доллар бўлди. Сўнгра тамаддихонага кириб пецсса едик. Йўлбошловчи Эммани сийладик, меҳмон қилдик. Меҳмонхонага кираверишдаги залдаги ўриндикка чўкиб, Эмма хоним билан дилдан суҳбатлашдим. Кино санъатига меҳр қўйган қизнинг орзу-умидлари, режаларини ён дафтарчамга ёзиб олдим. Эмма боладай хурсанд бўлди. Бунини одамга меҳр билан боқиб турган кўзларидан сезса бўларди.

Улуғбек ЖУМАЕВ,
журналист.

НАЗАРИЯ – АСОС, АМАЛИЁТ – ДАЛИЛ

Давлатимиз раҳбарининг 2017 йилдан буён Олий Мажлис ва Ўзбекистон халқига Мурожаати яхши анъанага айланди. Ҳар йилги Мурожаат ўзига хослиги, ҳар бир ўзбекистонлик ҳаётига бевосита таъсири, дахлдорлиги билан қимматли. Мурожаатларда мамлакатимиз ҳаёти билан боғлиқ долзарб масалалар, мамлакатнинг ички ва ташқи сиёсати йўналиши, ижтимоий-гуманитар соҳаларда қилинажак ишлар кўлами, аниқ мақсад, режа, қилинажак ишлар муддати белгилаб берилади.

Бу йилги Мурожаатнома ҳам 2023 йил учун янги тараққиёт дастури бўлиб хизмат қилмоқда. Президентимиз томонидан жорий – 2023 йилни “Инсонга эътибор ва сифатли таълим йили” деб номланиши ҳам юқоридаги сўзимизга далилдир.

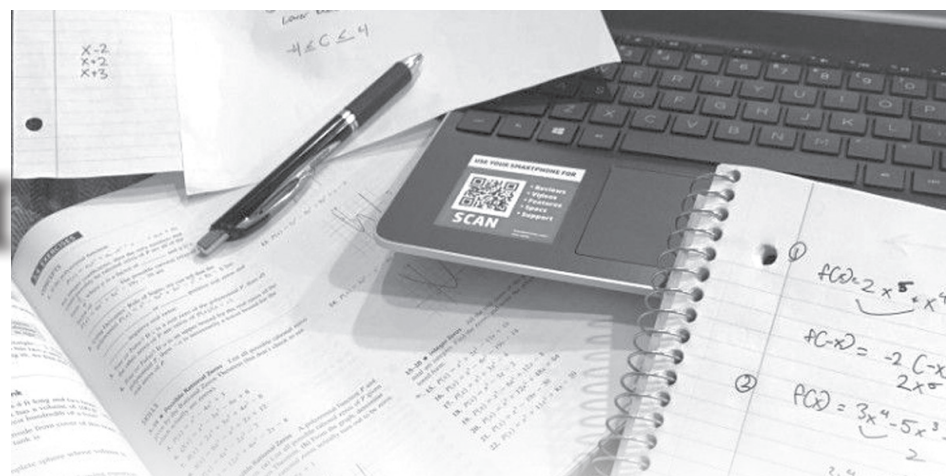
Ўзбекистон миллий метрология институти жамоаси ҳам бу йилги Мурожаатнома мазмун-моҳиятини чуқур ўрганиб, таҳлил қилиб, ўзи учун “йўл харита”сини белгилаб олди.

Хабарингиз бор, давлат раҳбари бу гал таълим тизимига алоҳида эътибор қаратдилар. Албатта, ёшлар – эртанги кунимиз, келажакимиз бунёдкорлари. Бугун уларнинг ҳаётга муносабати, билими, илмий салоҳи-

яти, малакаси қай даражада, деган савол долзарб бўлиб турибди.

Тан олиб айтиш лозим, бугун олий таълим даргоҳларида билим олаётган талаба ёшларга ўқиш – ўрганиш учун талай имкониятлар яратилган. Бурунги темир қолиплар синдирилиб, назариядан амалиётсари катта одимлар ташланмоқда. Бу, албатта, талабага билим олиш билан бир қаторда тажриба ва кўникма ҳосил қилиб боришига ҳам замин яратади.

Ўзбекистон миллий метрология институти ана шу мақсад йўлида – Республикадаги 24 дан ортиқ олий таълим муассасалари билан ҳамкорлик қилиб келмоқда. Натижада, таълим жараёнининг ўзидаёқ ёшларнинг амалиётга – ҳаётга яқин-

лашаётгани, бу эса ишимизда мазмун-маъно касб этиб бораётгани кишини қувонтиради.

Биргина 2022 йилда институт ва унинг вилоятлардаги 16 та филиали лабораторияларида ҳамкор олий таълим масканларидан жами 1000 нафардан ортиқ талаба амалий – кўргазмали дарсларда иштирок этиб, зарур малака – кўникмаларга эга бўлди. Бундай дарслар институтнинг миллий ва халқаро миқёсда малака ошириб, аниқ ўлчашлар бўйича юқори аниқликдаги замонавий ускуналар билан жиҳозланган лабораторияларда фаолият юритаётган, юқори малакали мутахассис – метрологлар томонидан олиб борилмоқда.

Маълумот ўрнида айтиб ўтиш жоизки, ўтган йилда институтнинг 41 нафар ходими етакчи хорижий институтлар ла-

бораторияларида, 126 нафари эса ўлчаш йўналишлари бўйича миллий миқёсда, бундан ташқари яна 50 нафар ходим давлат тилида иш юритиш бўйича малака оширди. Бу жараёнлар ўз навбатида малака ошириш учун келатган талабаларга сифатли амалий кўникмалар бериш имконини ҳам бермоқда.

Президентимиз маърифатпарвар жадид боболаримиз тилидан: “Нажот – таълимда, нажот – тарбияда, нажот – билимда. Чунки, барча эзгу мақсадларга билим ва тарбия туфайли эришилади” дедилар. Бу даъват, чорлов Ўзбекистон миллий метрология институти жамоаси олдига ҳам катта вазифаларни қўйган.

Маъруфжон ЖАЛИЛОВ,
Ўзбекистон миллий метрология институти директори ўринбосари

ЭНДИ “ТЕЗ ЁРДАМ” КЎП КЎТТИРМАЙДИ

2000 йилларда “Адолат нури” газетаси таҳририятига бир фуқародан тез ёрдам чақирганида кечикиб келгани ва беморнинг аҳволи оғирлашгани оқибатда вафот этгани ҳақидаги мурожаат сабаб бўлиб, “Тез ёрдам” ёрдамга муҳтож...ми” сарлавҳали танқидий материал тайёрлаш учун ўрганиш олиб борганимда тез тиббий ёрдамнинг аҳволини кўриб кўзимдан ёш чиқмасида юрагим йиғлаган.

Одий анальгин, ҳатто баъзан топилмай қолиши, автомобилларнинг маънан эскириб бўлгани, ёнилғи йўқлиги...

Кейинги йилларда тиббиёт соҳасига эътибор қаратилиши, инсон саломатлиги йўлида олиб борилаётган давлат аҳамияти даражасидаги ишларни кўриб кўз қувонади. РТТЁМ Бухоро вилояти филиали туман (шаҳар) станциялар билан ишлаш ва ТТЁ хизмати сифатини назорат қилиш бўйича директор ўринбосари Турсунпўлат Ахтамов билан шу хусусда суҳбатлашдик.

– Даврнинг шиддат билан ўзгариши, одамлар дунёқарашини ҳам ўзгартирди, – дейди Т. Ахтамов. – Хурсанд бўладиган томони тиббий маданият юксалди. Шу нуқтаи назардан тиббиёт соҳасида амалга оширилаётган ислохотлар кўлами ҳам кенгайди. 2022 йил 16 июнда Президентимизнинг ПҚ-283 сонли қарорининг қабул қилиниши ва ушбу муҳим ҳужжатнинг ҳаётга тадбиқ этилиши, тиббиётда тез ёрдам соҳасини янги босқичга олиб чиқди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Аҳолига тез тиббий ёрдам кўрсатиш тизимини такомиллаштириш тўғрисида”ги Қарорининг қабул қилинишидан асосий мақсад аҳолига тез ва шошилиш тиббий ёрдам кўрсатишни янада яхшилаш ва яқинлаштириш, шунингдек, 2022 йил 18 март куни ўтказилган Ўзбекистон Республи-

каси Президентининг соғлиқни сақлаш соҳаси вакиллари билан «Тиббиётдаги ислохотлар — инсон кадри учун» мавзусидаги очиқ мулоқоти доирасида белгиланган вазифалар ижросини тўла таъминлаш ва ҳаётга тадбиқ этишдан иборат.

Жорий йил 1 июндан ягона вертикал бошқарув асосида “103” Республика тез тиббий ёрдам маркази ва унинг вилоят филиаллари ташкил этилади. Бунинг натижасида энди тез тиббий ёрдам кўрсатиш бир туман ҳудудида эмас, балки Тошкент шаҳри тажрибаси асосида, масофага қараб бутун вилоят бўйича йўлга қўйилади.

Туманларда чақирувларни қабул қилиш диспетчерлик хизмати тугатилиб, вилоятларда ягона колл-марказ тузилади. Колл-марказда операторлар билан бирга алоҳида тиббиёт-маслаҳат бригадаси фаолият олиб боради. Шунингдек, вилоят колл-марказларига тез тиббий ёрдам хизмати мавжуд хусусий клиникалар ҳам уланиши мумкин бўлади.

Бухоро вилоят тез тиббий ёрдам (103) хизматида бугунги кунда 154 та тез тиббий ёрдам бригадалари вилоятимизнинг қарийб 2 млн аҳолисига сифатли тез тиббий ёрдам кўрсатиб келмоқда.

Бугунги кунгача тизимда 16 та «HYUNDAI», 7 та «NISSAN», 3 та «TOYOTA» 10 та Volkswagen Caddy русумли замонавий тез тиббий ёрдам санитар автомашиналари хизмат қилаётган эди.

Мавжуд автомашиналарнинг 20 та реанимобиллар бўлиб, 5 турдаги замонавий жиҳозлар (дефибриллятор, сунъий нафас аппарати, электрокардиограф, аспиратор, ларингоскоп) билан тўлиқ жиҳозланган.

Бугунги кунда тез ёрдам хизмати сифатини янада ошириш мақсадида моддий-техник таъминотни мустаҳкамлашга қаратилган ишлар ҳам кенг кўламда олиб борилмоқда.

Тез тиббий ёрдам учун топширилаётган 10 донна Volkswagen Caddy русумли автомобиллар аҳолига кўратилаётган тез ёрдам хизмати сифатини янги босқичга олиб чиқиши, шубҳасиз. Бу машиналар аввалги Дамас русумли машиналарга нисбатан бир қатор қулайликларга эга.

Ўйлаймизки, ушбу тез ёрдам машиналари вилоятимиз аҳолисига тез тиббий ёрдам кўрсатиш сифатини янги босқичга олиб чиқади ва узоқ йиллар самарали хизмат қилади.

Мохира ШАКАРОВА

ЯНГИ КОНСТИТУЦИЯ ОЛИМЛАР НИГОҲИДА

2023 йил 27 февраль кунин Тошкент давлат юридик университетида Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг Конституциявий қонун лойиҳасини тайёрлашга масъул бўлган — Коррупцияга қарши курашиш ва суд-ҳуқуқ масалалари ҳамда Демократик институтлар, нодавлат ташкилотлар, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари қўмиталари томонидан «Конституциявий ўзгаришлар — олимлар нигоҳида» мавзусида илмий-амалий конференция ўтказилди.

Унда «Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Конституциявий қонун лойиҳасини такомиллаштириш бўйича амалга оширилган ишлар конституциявий ҳуқуқ соҳасининг олимлари ва ёш тадқиқотчилар иштирокида муҳокама қилинди.

Кўплаб таклифлар инобатга олинган

Таъкидланганидек, масъул қўмиталар томонидан янгиланаётган Конституция лойиҳаси устида иш олиб боришда асосий эътибор авваламбор, умумхалқ муҳокамаси, жамоатчилик, парламент аъзолари, халқаро ва хорижий экспертлар иштирокидаги муҳокамаларда берилган таклифлар ҳар томонлама таҳлил қилиниб, уларнинг долзарблари лойиҳада акс эттирилди.

Таклифларда фуқаролар инсон ҳуқуқларини таъминлаш, фуқароларнинг шаъни ва кадр-қимматини ҳимоя қилиш, ижтимоий ҳимояни кучайтириш, ёшларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, таълим ва илм-фан соҳаларини тараққий эттириш, хусусий мулк дахлсизлигини янада мустаҳкамлаш, фуқаролик жамияти институтларининг ролини ошириш, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш билан боғлиқ масалаларга устувор аҳамият қаратганлар.

Келиб тушган ҳар бир таклиф унинг халқчиллиги, аҳоли учун ортиқча бюрократия келтириб чиқармаслиги, «Инсон кадри учун» деган тамойилга мос келиши, Конституциянинг бошқа нормаларига, олиб борилаётган сиёсатимизга, белгилаб олган стратегиямизга ҳамда халқаро ҳуқуқ нормаларига зид келмаслиги, ўзбек давлатчилигининг тарихий тараққиётига, буюк аجدодларимизнинг маданий меросига ва миллий қадриятларимизга путур етказмаслиги каби мезонлар асосида чуқур таҳлил этилди.

Малакали юридик ёрдам олиш ҳуқуқи энди Конституцияда акс эттирилади

Қайд этилганидек, Конституциявий қонун лойиҳаси билан ҳар кимга малакали юридик ёрдам олиш

ҳуқуқи кафолатланиши белгиланмоқда. Қонунда назарда тутилган ҳолларда, юридик ёрдам давлат ҳисобидан кўрсатилади. Ҳуқуқбузарликлардан жабрланганлар ҳуқуқлари қонун билан муҳофаза қилинади. Давлат жабрланганларга ҳимояланишни ва одил судловдан фойдаланишни таъминлайди, уларга етказилган зарарнинг ўрни қопланиши учун шарт-шароитлар яратилади.

Конституцияда адвокатура учун алоҳида боб пайдо бўлмоқда

Йиғилишда сўз олганлар, янгиланаётган Конституциямизда прокуратурага оид конституциявий нормалар қандай алоҳида бобда акс эттирилган бўлса, худди шундай адвокатурага бағишланган янги боб киритилаётганлигини тарихий аҳамиятга эга воқелик сифатида баҳолашди. Зеро, бу орқали айблов ва ҳимоянинг том маънода тенглигини таъминлашнинг мустаҳкам конституциявий асослари яратилмоқда.

Конституцияда белгиланаётганидек, жисмоний ва юридик шахсларга малакали юридик ёрдам кўрсатиш учун адвокатура фаолият кўрсатиши назарда тутилмоқда. Адвокатура фаолияти қонунийлик, мустақиллик ва ўзини ўзи бошқариш принципларига асосланади. Адвокатура фаолиятини ташкил этиш ва унинг тартиби қонун билан белгиланади. Адвокат ўз касбий вазифаларини амалга ошираётганда унинг фаолиятига аралаштиришга йўл қўйилмайди. Адвокатга ўз ҳимоясидаги шахс билан тўққунликсиз ва холи учрашиш, маслаҳатлар бериш учун шарт-шароитлар таъминланади. Энг муҳими, адвокат ва унинг касбий фаолияти давлат ҳимоясида бўлади.

Судлар мустақиллигини таъминлаш Конституцияда яна мустаҳкамланмоқда

Конференцияда таъкидланганидек, судларнинг фаолиятини молиялаштириш фақат Ўзбекистон Республикасининг Давлат бюджетидан амалга оширилиши Конституция билан мустаҳкамланмоқда. Бу ўз навбатида, одил судловни тўлиқ ва мустақил равишда амалга ошириш

имконини беради. Бундан ташқари, лойиҳада Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари давлат хизматига киришда тенг ҳуқуққа эгаллиги кўзда тутилмоқда. Давлат хизматини ўташ билан боғлиқ чекловлар фақат қонун билан белгиланиши мумкинлиги мустаҳкамланмоқда.

Шу билан бирга, мамлакатимизда Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва қонунларининг устуворлиги сўзсиз тан олинаниши кўзда тутилмоқда. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси мамлакатнинг бутун худудида олий юридик кучга эга ва тўғридан-тўғри амал қилади.

Халқаро шартномаларнинг устуворлиги Конституцияда тан олинмоқда

Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномалари халқаро ҳуқуқнинг умумэтироф этилган принциплари ва нормалари билан бир қаторда Ўзбекистон Республикаси ҳуқуқий тизимининг таркибий қисмидир. Агар Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида Ўзбекистон Республикасининг қонунида назарда тутилганидан бошқача қоидалар белгиланган бўлса, Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаси қоидалари қўлланилади. Бу қоидаларнинг ўрнатилиши давлатимизнинг халқаро мажбуриятларига содиқлигини, халқаро ҳамжамият кўз ўнгида ишончли хамкор сифатида намоён бўлишида, пировардида давлатимизнинг халқаро нуфузини оширишда муҳим аҳамиятга эга бўлади.

Парламентни ислох қилиш таклиф қилинди

Муҳокамаларга бой бўлган тадбирда ТДЮУ кафедра мудири, юридик фанлар доктори, профессор Ихтиёр Беков сўз олиб, Олий Мажлис фаолиятини ислох қилишда ҳар икки палата конституциявий ваколатларида такрорланишларни бартараф этишга алоҳида эътибор қаратиш зарурлигини таъкидлади.

Унинг фикрича, бу борадаги хорижий тажриба таҳлили шуни кўрсатмоқдаки, уларда парламентнинг қуйи палатаси «сиёсийлашган» па-

лата ҳисобланиб, сиёсий партиялар фракциялари учун сиёсий майдон ҳисобланади ва аксарият давлатларда ҳукуматни шакллантириш ва унинг фаолиятини назорат қилиш бевосита қуйи палатанинг ваколатига киради. Юқори палаталар эса асосан худудлар манфаатини ҳимоя қилиш, маҳаллий ҳокимият органлари манфаатларини ифодалаш, ташқи сиёсат, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи, назорат ва махсус хизмат идоралари фаолиятини назорат қилишга йўналтирилганини қайд этиб, Конституция лойиҳасида Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва Сенатининг ваколат ва масъулият соҳаларини аниқ чегаралашни таклиф этди. Мазкур ўзгартишлар парламент фаолиятида паралелизмга йўл қўймаслик ва ҳар икки палата иши самарадорлигини оширишга хизмат қилади.

Конференцияда юридик фанлар доктори, профессор Хушвақт Хайитов ҳам сўзга чиқиб, ўз таклифларини билдириб ўтди.

Қайд этилишича, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталари давлатнинг ички ва ташқи сиёсатининг асосий йўналишларини амалга оширишда муҳим ўрин тутди. Ўз навбатида, парламент палаталари ваколатлари ўртасида аниқ тақсимот, чегара белгиланиши, такрорлашлар бўлмаслиги ушбу органлар фаолиятини самарадорлиги ва масъулиятини оширади.

Мамлакатимизда юқори палата бўлган Сенат ўзининг устувор фаолият йўналишлари сифатида худудлар манфаатларини ифода этиш, ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари фаолияти устидан назоратни амалга ошириш, ташқи сиёсатга оид муайян ваколатларни амалга оширади.

Ўз навбатида, юридик фанлар доктори, профессор Шерзод Зулфикоров Олий Мажлис фаолиятини такомиллаштириш бўйича ўзининг фикр ва мулоҳазаларини, тегишли таклифларини билдириб ўтди.

Ш. Зулфикоров фикрича, Олий Мажлис Сенатининг қонунчилик жараёнидаги фаолиятини янада такомиллаштириш давр талабидир. Сенат томонидан қонунларни кўриб чиқиш муддатининг аниқ белгиланиши, қонунларнинг ўз вақтида, янада сифатли тайёрланишини таъминлайди. Шу боис, янгиланаётган Конституцияда илғор хорижий тажриба асосида қонунларни Сенат томонидан кўриб чиқиш муддатларини аниқ белгилаш мақсадга мувофиқ.

Тадбирда Конституциявий қонун лойиҳасида белгиланаётган янги нормалар олимлар фикрлари билан ҳамоҳанг эканлиги таъкидланиб, улар томонидан лойиҳа қўллаб-қувватланди.

Конференция якунида Конституциявий қонун лойиҳаси муҳокамаси яна давом эттирилиши хусусан, яқин кунларда фаол ёшлар иштирокида муҳокамалар бўлиб ўтиши қайд этиб ўтилди.

Қонун тартибидаги масала юзасидан тегишли қарор қабул қилинди.

Барчамизга маълумки, халқ соғлиги бу миллат келажакдир. Ҳозирги кунда мамлакатимизда аҳолининг ижтимоий ҳимояси ва соғлиқни сақлаш тизимини ислоҳ қилиш, жумладан, аҳоли орасидаги турли касалликларни эрта таъхислаш, самарали даволаш ва соғлом турмуш тарзини қўллаб-қувватлаш ҳамда касалликларни профилактика қилишга қаратилган кенг қамровли чора-тадбирлар амалга оширилмоқда.

ЭНГ БУЮК НЕЪМАТ

СОҲАДАГИ ЎЗГАРИШЛАР

Яна бир мисол, вилоят кўп тармоқли тиббиёт маркази ҳузурида Воҳидов номли Республика хирургия маркази филиали очилиши вилоятимиз аҳолиси орасидан 10 нафар беморга буйрак трансплантацияси, СамДТУ биринчи клиникасида пойтахтдан келган мутахассислар билан биргаликда икки нафар беморга жигар трансплантацияси каби юқори технологияли жарроҳлик амалиётлари ўтказилган.

Вилоят болалар кўп тармоқли тиббиёт марказида сунъий буйрак бўлими очилиши ҳозирги кунда 120 нафар беморларга гемодиализ сеансларини ўтказиш имконияти яратилган. Бу бўлим нафақат, Самарқанд вилояти аҳолисига балки, Қашқадарё, Сурхондарё, Жиззах вилоятлари аҳолисига ҳам тиббий хизмат кўрсатмоқда.

Самарқанд вилоят онкология диспансерига ички ва ташқи нур терапия аппарати ўрнатилиши онко беморларни даволаш жараёнини енгилаштирди. Аввал беморлар бундай муолажалар учун пойтахтга қатнашга мажбур эди. Эндиликда бу муаммо ҳам бартараф этилди.

Яна бир қувонарли жиҳат, институтимизга университет мақомини берилганлигидир.

Тиббий таълим масаласига тўхталадиган бўлсак, СамДТУ га ўқув методик, молиявий эркинлик бе-

рилди. Бу минтақавий талабларга ёндошган ҳолда мутахассислар тайёрлашда катта самара бериши шубҳасиздир. Тиббиётга оид адабиётлар ва илмий изланишлар ҳам шу мақсадга мувофиқ тарзда олиб борилади. Бизнинг кафедрамизда ўқув машғулотлар юқори технологиялар қўллаш орқали бажарилади. Тиббий таълим сифатини ошириш давр талабига мос равишда мутахассисларни тайёрлаш тиббиётнинг барча соҳаларини ривожлантириш учун хизмат қилади.

ЮРАК ХАСТАЛИКЛАРИ ҚАНДАЙ КЕЛИБ ЧИҚАДИ?

Шунингдек, мамлакатимизда юқумли бўлмаган касалликлар ҳамда уларнинг хавф омилларининг олдини олиш, даволаш ва назорат қилиш, аҳолининг барвақт ўлим ҳамда касалланишини камайтириш бўйича изчил чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Бироқ аҳолининг тиббий ва санитар-гигиеник маданияти даражасининг пастлигича қолаётганлиги натижасида асосий эътибор профилактикага эмас, балки касалликлар билан курашишга қаратилмоқда.

Юқумли бўлмаган касалликлардан бири миокард инфарктидир. Бу хасталик – ўткир ҳолат, тўлиқ ёки қисман қон етишмовчилиги натижасида юрак мушак тўқимаси-

нинг гўлими туфайли юзага келади ва беморнинг ҳаётини хавф остига қўяди. Қоннинг қуюқ бўлиши, асабийлашиш, зўриқиш, кам ҳаракатчанлик, зарарли одатлар, нотўғри овқатланиш инфарктнинг келиб чиқишига сабаб бўлади. Асосий белги - кўкрак қафасидаги кучли оғриқ, унинг чап қўл ва чап елкага тарқалишидир. Қонни суюлтириш учун тўғри овқатланиш, ортиқча вазндан халос бўлиш, юқори артериал қон босимини бартараф этиш лозим бўлади.

Дарҳақиқат, саломатлик – бебаҳо неъмат. Агар етти мучамиз соғ бўлса, бу оламда шод-хуррам яшай оламиз. Саломатлик йўқ жойда эса на фароғат ва на роҳат бор. Шунинг учун ўзимизни қадрлайлик.

Гуландом ШОДИҚУЛОВА,
Самарқанд давлат тиббиёт
университети профессори,
Тиббиёт фанлари доктори

МУВАФФАҚИЯТ ЁР БЎЛСИН, ИСКАНДАР!

Мамлакатимизнинг сўлим воҳаларидан бири саналмиш сурхон диёри полвонлари билан маълум ва машҳур-дир. Ҳикоямиз қахрамони Искандар ҳам полвонлар юртининг набирасидир.

Пойтахтда ўқишни орзу қилган Назира вақти келиб Тошкентдан уй-жой қилди. 1998 йили дунёга келган тўнғич фарзандига улкан умидлар билан Искандар, дея исм қўйди.

Учтепа туманининг Найман маҳалласида вояга етган Искандар тумандаги 229-умумтаълим мактабини тамомлаб, Тошкент 1-юрлик коллежига ўқишга кирди. Ўн бир ёшидан спортнинг кикбоксинг ва муайтай турига меҳр қўйган болакай мураббийлари кўмагида мунтазам машғулотларга қатнашиб келади. Тинимсиз машғулотлар ўз самараси бермай қолмади. Ёш спортчи Шарк яккакурашлари, яъни кикбоксинг, муай боран, у шу санъа ва К-1 турлари бўйича 6 карра жаҳон чемпиони, халқаро, мамлакат чемпиони камарлари соҳиби ҳисобланади.

2013 йил илк бор Комбат айкидо бўйича Республика чемпионатида ғолиб бўлган, 2014 йилнинг кўкламида Муай Боран (кадимий Муайтай) тури бўйича Таиланд қироллигининг Аюттхая шаҳрида бўлиб ўтган халқаро турнирда чемпионликни қўлга киритади. Шу йилнинг июль ойида АҚШ Орландо штатида Ушу Санъа бўйича жаҳон чемпионатида олтин камар соҳиби бўлди.

– Болажоним АҚШда кечган чемпионатда ишти-

рок этиш учун сафарга отланганида Сурхондарё вилоятидан отам ҳам пойтахтга етиб келишганди. Барчамиз Яратгандан унинг юртимизга ёруғ юз билан қайтишини сўраб дуода бўлганмиз, – дейди Назира опа. – Искандарнинг олтин камарни қўлга киритганидан бир суюнсак, бурнидан олган жароҳати сабаб ТошМИда жарроҳлик операциясини бошидан кечиргани ташвишга солган...

Спортчи операциядан чиққач, шифохонада коллолмаслигини айтади. Чунки у бирор кунини машғулотларсиз тасаввур қилолмасди. Ҳа, Искандар ҳақиқий спортчиларга хос табиатга эга. Ўз устида тинимсиз изланади. Мураббийларининг ҳар қандай топширигига итоат этади. Ҳеч қачон устозларининг кўзига тик қарамайди – унинг тарбиясидаги ҳаё, орият унинг кўзларидан уфуриб туради.

2014 йилнинг октябр ойидаёқ Шарк яккакурашларининг катта дублга турига кирувчи Unified World Championships турнирида тўрт медал – 2 та олтин, 1 та кумуш ва бронза медаллари билан тақдирланади.

Шунингдек, 2015 йилда Халқаро Комбат айкидо ассоциация терма жамоаси таркибида Таиланднинг пойтахти Банкок шаҳрида Биринчи жаҳон ўйинларида (World MAC games) 2 та йуналишда иштирок этиб,

олтин ва кумуш медалларини қўлга киритади.

Умидли спортчи 2017 йилнинг март ойида Таиланднинг Банкок шаҳрида Муай Боран бўйича жаҳон чемпионатида ғолибликни қўлга киритиб, тенгсиз эканлигини исботлади. Аммо мазкур чемпионатда олган жиддий жароҳати сабаб бир неча йил спортни тўхтатишга мажбур бўлади...

Искандар бугунги кунда АҚШнинг Нью-Йорк штатидаги нуфузли олийгоҳлардан бирида таҳсил олиш баробарида спортдаги карьерасини давом эттирмоқда. У 2022 йилнинг августида Кикбоксинг бўйича америка чемпионатида (WKA Nationals) профессионаллар ўртасида 3-ўринни эгаллаб, сентябрда ISKA Халқаро ассоциацияси камари учун жангда чемпионлик камарини қўлга киритади.

Нурбек ҚИДИРАЛИЕВ

Таниқли ҳажвчи ёзувчи, публицист ва таржимон Ҳабиб СИДДИҚ 70 ёшини қаришлатмоқда.

Андижоннинг Бўтақора қишлоғида туғилган адибнинг “Қар қулоққа танбур”, “Қим ошди савдоси”, “Тўқайга ўт тушса”, “Бедаво дарднинг давоси”, “Инглизча туш”, “Чирози ёниқ хонадон” (сайланма), “Нимкоса”, “И смех, и грех”, “Нымкесе” (қирғиз тилида) каби китоблари, “Ҳаёт йўлга ўхшайди” публицистик мақолалар тўплами чоп этилган.

Асарлари асосида йигирмадан ортиқ телеминиатюралар, “Чўғ”, “Кичик қорхонанинг катта хангомаси” видеофильмлари тасвирга олинган.

Ўзбекистон Ёзувчилар ва Журналистлар уюшмаларининг аъзоси. “Шухрат” медали соҳиби.

Адибни қутлуг ёши билан муборақбод этиб, ижодидан намуналарни газетхонларимиз эътиборига ҳавола қилмоқдамиз.

ЖАМИЯТ

BONG.UZ

Муассислар:

Табиат ресурслари
вазирлиги.

Тадбиркорлар ва
ишбилармонлар
ҳаракати —
Ўзбекистон
Либерал-демократик
партияси.

Ўзбекистон
Нодавлат нотижорат
ташкilotлари миллий
ассоциацияси.

Ўзбекистон
Савдо-саноат
палатаси.

Бош муҳаррир
Мақсуд ЖОНИХОНОВ

Газета таҳририятнинг
компьютер бўлимида
саҳифаланди.
“Шарқ” нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси
босмахонасида чоп этилди.
Манзил:
Буюк Турон кўчаси 41.
Буюртма рақами Г-310
Адади: 1015.

Пайшанба куни чиқади.
Қоғоз бичими А-3,
ҳажми 2 босма табоқ.
Баҳоси келишилган нарҳда.
Газета Ўзбекистон
матбуот ва ахборот
агентлигида
2006 йил 0010-рақам билан
рўйхатга олинган.

ISSN 2010-7722

Газетанинг полиграфик
жиҳатдан сифатли чоп
этилишига “Шарқ” нашриёт-
матбаа акциядорлик
компанияси масъул.

100000, Тошкент шаҳри
Матбуотчилар кўчаси 32.
Маълумот учун телефонлар:
71-233-72-77,
71-233-91-55

Реклама ва эълонлар учун:

Электрон почта:

jamiyat@umail.uz

Газета индекси — 131

“ЖАМИЯТ” дан олинган

маълумотларда манба

сифатида газета номи

кўрсатилиши шарт.

Топширилган вақти:

20:00

1 2 3 4 5 6

Митти ҳажвлар

ҚАБУЛХОНАДА

- Хузурхонов акамларгами? У киши бандлар. Чоршанба куни қабул қиладилар. Навбатга ёзилиб қўйинг.
- Мен унинг отасиман.
- И-е, шунақами?.. Танимабмиз-а, узр. Унақа бўлса, чоршанба куни келаверинг, навбатсиз киритиб юбораман.

ЎРГАНГАН КЎНГИЛ

- Юртимизда бюрократлар камайиб кетяпти. Уларни “Қизил китоб”га киритсакмикин?— дейишди бошлиққа.
- Эртага келинлар, маслаҳатлашиб кўрамиз, -деди у.

АНТИҚА МАТЕРИАЛ

- Мана шу данғиллама қурилиш учун энг кўп ишлатилган материал нима? Топ-чи?
- Ғишт.
- Йўқ.
- Ёғоч!
- Тополмадинг.
- Нима бўлмаса?
- Пиёз...
- Нима?.. Ҳа, тушундим. Демак, бу иморат сомсапазники экан-да.

ОҒРИҚ ТИШ

- Қайнонангиз оламдан ўтибдилар. Сиз учун катта йўқотиш бўптида-а?..
- Вой, нимасини айтасиз, дугонажон, -деб чуқур хўрсинди келин. -Худди узоқ вақтдан бери оғриётган тишингни олдириб ташлагандай бўп қоларкансан.

ЎТИБ КЕТАДИ

- Анчадан буён тобим йўқ. Жуда мазам қочяпти-да. Ўтиб кетармикин.
- Ўтиб кетади. Ўтган йили анави кўшнимиз ҳам шунақа оғриб юрганди. Ўтиб кетди, раҳматлик.

КЎРИЧАКНИНГ ЯРМИ

- Ўх-ўх... Доктор, мана ҳалигини оп қўйинг... Вой жоним.
- Тинчланинг, тинчланинг. Мана энди сизни операцияга тайёрлашади.
- Доктор, фақат сиз айтганнинг ярмини зўрға эплаштирдик-да. Майлими?
- Майли, майли. Менга бари бир. Фақат у холда кўричагингни қолган ярмини қачон оламиз?

ТАШВИШ ТОРТМАНГ

- Ҳойнаҳой, менинг касалимга сизлардаям дори топилмаса керак? – деди дорихонага кирган бемор тушқун кайфият билан.
- Нега энди? – унинг фикрларини инкор қилди дорихона мудирини. – Ҳеч ҳам ташвиш тортманг, бизда дори-дармонлар шунақа кўпки, уларнинг айримларига ҳали касалликлар йўқ.

УЗОҚҚА БОРОЛМАЙДИ

- Ёш мутахассисларни тақсимлаш бўйича тайёргарлик ишлари бошлангач, декан ўқишни қийинчиликлар билан аранг битираётган йигитдан сўради:
- Ишга қаерга бормоқчисан?
- Институтда қолсаммикин, деб турибман.
- Нима?!
- Ҳа, нима кипти. Ахир, ўзингиз кўп марта айтгансиз—ку, домла, «бу билиминг билан узоққа боролмайсан» деб ...

ЎРГАНИБ КЕТАСАН

- Уф-ф-ф...
- Ҳа, дўстим, тинчликми? Нимага хуноб бўлаяпсан?
- Кўрмайсанми, оғайни, чўнтагимда бир сўм ҳам қолмабди.
- Ҳа-а, шунга шунчами?! Хафа бўлма, ўрганиб кетасан, бизда анчадан бери йўқ.

ИРОДАНГГА БАЛЛИ

- Ичишни ташлаган эмишсан. Ростми?
- Рост?
- Иродангга балли. Ўғил бола шунақа бўлиши керак. Лекин қийналиб қолмаяпсанми?
- Йў-ўқ. Ҳечам қийналганим йўқ. Ўрганиб кетганман-да. Чунки, илгари ҳам бир неча марта ташлаганман.

ҚИЙИН БЎЛАДИ

- Хотиним масалани кўндаланг қўйди: ё мени денг, ё ичкиликни, деяпти. Агар ичишни ташламасангиз, тамом, ажрашаман, деб туриб олди, қайсарлиги тутиб.
- Вой, бечора-ей, энди сенга қийин бўларкан—да.
- Нимасини айтасиз. Хотинсиз анча қийналишга тўғри келади.

АЙТИБ БЎЛМАЙДИ

- Алло, Турдали, ўзингмисан. Ҳали бирга олган кўнгилочар газетадаги латифани ўқидингми?
- Ўқиганимча йўқ. Нимаиди?
- Ўқигин-а, кулиб қотиб қоласан.
- Ростдан-а?.. Айтиб берақолмайсанми?
- Нима?.. Кўйсанг-чи, телефонда айтиб бўлмайди. Уят бўлади-я!..

Аёл, Одамнинг қийишиқ қовурғасидан яралган нозик бир хилқат. Дунёни гўзаллик қутқаради. Ана шу гўзаллик аёлда жам бўлган. Аёл сен онамсан, сен онамсан, синглимсан сен. Яратган томонидан бизга туҳфа қилинган олий ҳикматсан.

ОНА, НЕ ЗОТСАНКИ, ДУНЁ ЯРАЛМИШ СЕНДАН?

Янгиланиш, ёшариш фаслининг илк байрами айна аёлларга аталгани бежиз эмас.

Аёл – бу садоқатли ёр. Кўнгилларга завқ-шавқ бағишловчи, ҳаётни нурга тўлдирувчи, ўзида ибодат-ҳаёни мужассам этган бир мўъжизадир.

Аёлларни баҳорга қиёслашадди. Гўзаллик, нафосат, янгиланиш, ҳаёт давомийлиги баҳор ва аёл тушунчаларида уйғунлашиб кетади.

Аёл ҳақида сўз борса, кўз ўнгимда онам сийрати гавдаланаверади. Бир неча йиллар олдин коллежни қизил дипломга битириб, талаба бўлиш ниятида вилоятимиз марказида жойлашган олий ўқув юртига тайёрлов курсларига бориб ўқишни бошладим. У ердаги устозлар – «ўқишни эплаган ўқийди» деб бекорга айтмаган экан.

Ўқиш – машаққат эканини ўшанда тушунганман. Оилада молиявий ҳолатимиз ҳам талаба ўқитадиган шароитда эмас эди. Худога таваккал деб ўқишни бошладим. Устозларнинг талаби жуда қаттиқ ва аёвсиз эди. Онам бечора болам ўқияпти деб, ҳафтасига икки тандир нон ёпар эди. Ярмини уйга, ярмини эса менга яъни уйимиздан саксон километр узоқликда жойлашган вилоят марказига «почта» қилиб жунатар эди. Отам тирикчилик билан юриб, уйда кўп ҳам турмас эди. Онаизоримнинг ўзи пиёда йўл юриб, таксичилар турадиган

жойга бориб икки сумка егулик жўнатарди. Бу ҳолат ойда бир эмас, ҳар ҳафта такрорланарди. Мен нодон бир китобни эплаб ўқиёлмаган бир пайтда, онам ёзининг чилласида бағрини қайнаб турган тандирга бериб, мен учун нон ёпарди. Тўғрисиюда у қаториларнинг фарзандлари пойтахтдаги университетларда таҳсил олади. «Студентнинг» онаси деган бир хавас билан иссиқни иссиқ, совуқни совуқ демасдан, мақсади сари интилар эди. Оиламизда онамгина талаба бўлишимга ишонар эди.

Умрим шу зайлда ўтар эди. Учинчи маротаба ҳам омадсизликка учраганимдан сўнг уйдигиларнинг деярли барчасининг ишончи сўнди. Бўлди йиғиштир бу ишингни пул топиш керак оиланинг ахволи бу бўлса, дея қаттиқ гапларни гапирди отам. Сикилиб уйнинг бир бурчагида ўтирар эканман ёнимга онам келиб, болам, нима бўлди нега бундай ҳолатда ўтирибсан, дея савол берди. Мен эса ғамгин бир ҳолатда онамга қараб қўйдим. Онамга шунинг ўзи етарли эди. Ўшанда онамнинг айтган бир гапи ҳали-ҳануз эсимдан чиқмайди.

— Ўғлим сен албатта ўқишга кирасан!

Ўша ҳолатда менга шундай бир куч келдики, буни сўз билан

таърифлаб бўлмайди. Ўша куни оила аъзоларимдан охирги марта имконият беришларини сўраб, йўлга тушдим. Яна уйдан саксон километр узоқлашдим. Лекин, бу сафар елкамда жуда катта маъсулият билан келдим шаҳарга. Катта ниятлар билан ўқишни бошладим. Китоблардаги ҳар бир мавзунини ҳижжалаб ўқидим. Уйкуни ўзимга бегона билиб тиришдим. Шу йиллар айна карантин пайтига (совид-19) тўғри келиб қолди. Ишсизлик анча олдинга одимлаб кетган эди. Уйимизда биттагина соғин сигиримиз бор эди. Онам шу сигирининг оқликларини (сузма, қатик, қаймоқ) бозорга сотиб, пул қилиб менга жунатар эди. Бир онанинг қилгани бундан ортиқ яна қандай бўлсин?! Шу зайлда давом этаверарди ҳаётимиз. Ниҳоят, ғалвирни сувдан кўтарадиган пайт, яъни имтиҳон куни етиб келди. Пок ниятлар билан имтиҳонга қатнашдим. Эртасига умумий балл эълон қилинди. Яхши балл олибман. Энди абитуриентларнинг ОТМга кирганликлари тўғрисидаги рўйхат элон қилиниши керак. Бу рўйхат ўн беш иш кунидан кейин чиқиши ижтимоий тармоқларда жар солинди. Ўша кунни интиқлик билан кута бошладим. Ниҳоят, ўша кун келди. Рўйхат эълон қилинди.

Рўйхатда давлат гранти асосида ўқишга кирганим акс этиб турган эди. Бунинг кўриб кўзим секинча ёшларига тўлди. Онамга айтган эдим, мени бағрига босиб, «Бу кунларни қанчалар кутдим-а» деб йиғлаб юборди. Хуллас, талаба бўлишим йўлидаги кўрган-кечирганларим шу зайлда ўтган эди. Тақдирнинг менга берган синови орқали шуни билдимки, она фарзанди учун керак бўлса, жон беришга тайёр. Аёл ҳақиқатдан бу оламнинг илоҳий бир мўъжизасидир. Она – бу шундай муқаддас зотки, у билан оила, хонадон, ватан обод.

Мамлакатимизда хотин-қизларнинг жамиятдаги мавқеини юксалтириш, ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоялашга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Уларнинг юртимиз сиёсий-ижтимоий, иқтисодий ва маданий ҳаётида фаол иштирокини таъминлаш, маънавий ва интеллектуал савиясини юксалтириш ҳукуматимиз сиёсатининг муҳим йўналишларидан этиб белгилангани бежиз эмас. Зеро, Пайгамбарларни ҳам дунёга келтирган зот, ОНА сиз ҳамиша соғ бўлинг.

**Ғолиббек
АБДИРАИМОВ,
Алишер Навоий номидаги
Тошкент давлат ўзбек тили
ва адабиёти университети
3-босқич талабаси.**

